

שׁוֹטִים

יומן בידהשטה - הקיבוץ המאוחד

יום ח', ד' בכסלו תשל"ד * 2014 * 29.11.1973

לזכר הנופלים במלחמת יום הכיפורים תשל"ד

בני חב"י

זמנין לימי הקדוה מן הקדש, וזמנין לאומ.
זמנין קדוה מניח לזמנין, וזמנין מן הקדש.
זמנין קדוה מניח לזמנין: זמנין קדוה מניח לזמנין.
זמנין קדוה מניח לזמנין: זמנין קדוה מניח לזמנין.

השמות, הדמויות, הפנים.
חצבים צעירים — מיכה, אלי — בוקעים באון
ובהבטחה, קרום אדמה. אלון רענן. ילדים, נערים —
ובדילוג אחד : אנשים שהיו.
גרשון — חייל צעיר ובהיר החוזר לביתו ונושא על
כתפיו פרדס שלם. אחריות וחשש בחיוכו.
משה — ההולך ונבנה לעינינו : גאה, יפה, תמיר.
יוסף — מעין חתום של אוצרות-נהרה. רק בקילוחים
הראשונים זכינו. וכל המלאת כבר אינה. אינה.
צ'ופה — עץ שנשתל, רב שורשים, בנופנו. וכך נקלט —
כאחד מאתנו. וכך נגדע : כאחד מאתנו.
יחיאל — עוף-סער צעיר, ששילח כנפיים אל
יתד-ביתו בגולן, מונע בצוו השליחות והאמונה.
יוחי — מוצקות של סלע ועמקותה של באר.
לרוחב ולעומק. גביש. שלם ורב-פנים.
נמרוד — במלעיל. ברוד, בקפיציות. בתעוזה. בחברות
שהיא תוד, שהיא לב.
באהבה, באהבה.
בנים שלנו. אחים שלנו. אהובי-שלי. אבי הצעיר.

האיש החי

ואיש חי אל לבו סח: מנגד עבר
קרבו. ידו את דינה חותכת.
ואתה אל תאמר: יסודי מעפר.
יסודך מן הזר שנפל מחתיך.

יסודך מן הזר. יסודך מן החי
שנפל בקרבות הערים או הגיא.

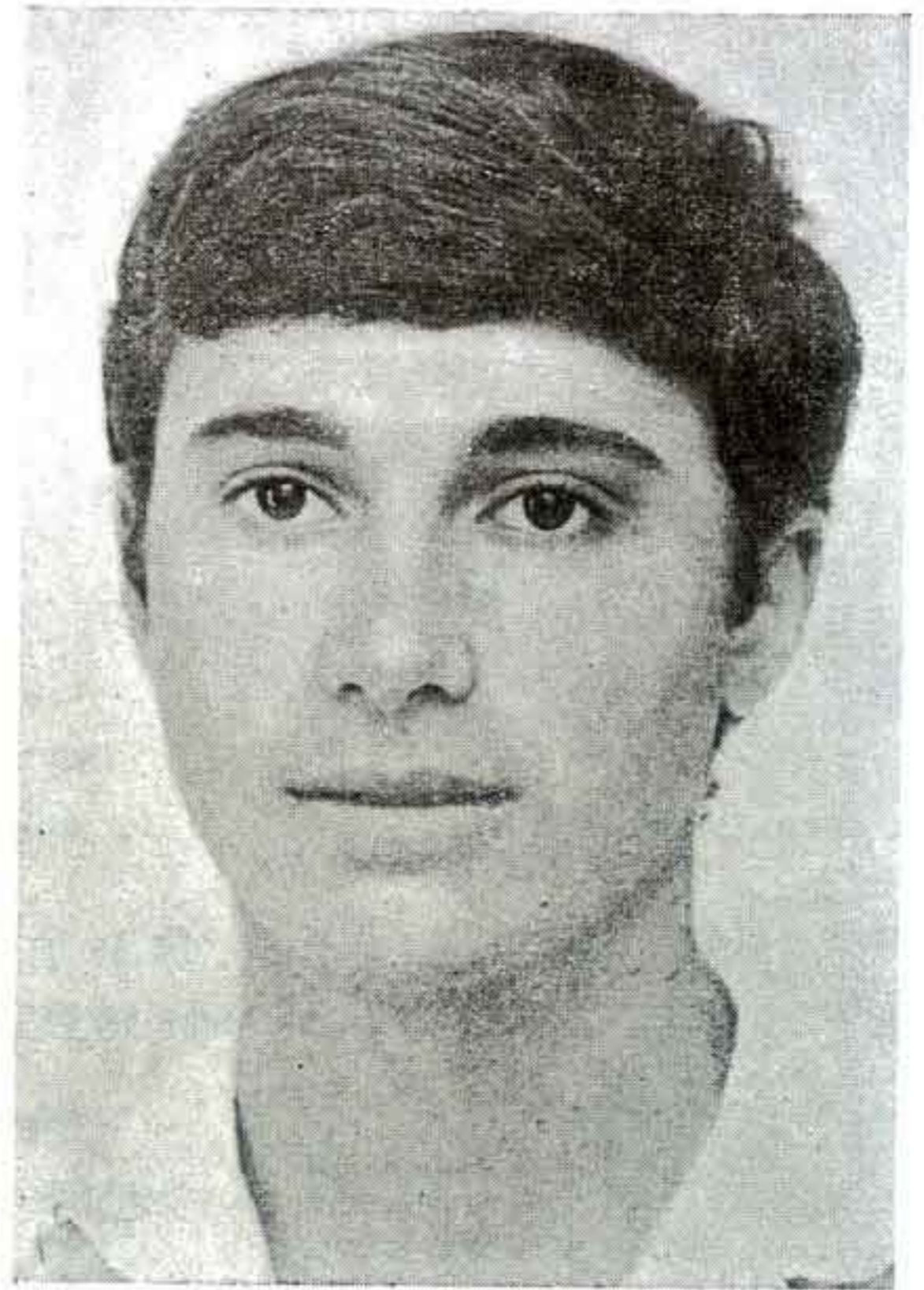
והחי כך אמר: זה אשר מידו
לי נפשי לשלל, לא יקום לתוכחת
אך דומם בנרידי, כבסולם אדם
עם חיי גם חיי עולים יחד.

עם חיי, בקומם ובלקתם בדרך,
גם חיי הזרים עולים הרש.

זהו טבע העת ודינה. כמו תנאי
וקמו חק בל יופר קבעה היא
כי יהיו בעומסיה איש מת ואיש חי.
כך נושאים הם במוט בשנים.

כך נושאים הם במוט בשנים,
נכריים ואתים כמו אש ומים.

נתן אלתרמן

אלון אילת

בן שושנה ואברהם

נולד בבית-השיטה

י"א בטבת תשי"ג, 29 בדצמבר 1952

נפל בקרב הבלימה בתעלת סואץ

יום הכיפורים תשל"ד, 6 באוקטובר 1973

אלון נולד בבית-השיטה כבן-זקונים במשפחתנו. תינוק שמנמן ויפה היה, וחביב על כל הסובבים אותו. המטפלות בפעוטון לא יכלו לעמוד בפני כל "הגדולים" העוברים על-ידו ומביעים גלויי אהדתם אליו.

בגן צריך היה להתרגל לכך, שאיננו רק חביביהקהל, אלא אחד הילדים בתוך קבוצה גדולה. לבית-הספר הצטרף עם קבוצת "רימון" הידועה ככיתת "בני-הזקונים". כיתה קטנה בת 12 ילדים, בני טיפוחים לתמר מורתם, המלווה אותם בשנים הראשונות לבית-הספר. ובמשפחה — האחים הגדולים כבר בעיסוקיהם ובמשפחותיהם. אלון ומיכל עדיין ילדים, הנמצאים אצל ההורים. האחים מנצלים את אלון, צעיר הבנים, והוא מתמרמר לעתים על מעמדו, מתמרד נגד ההוראות שמעבירים בני המשפחה מאחד לשני, אך משתף פעולה עם כולם באהבה.

בכיתה ז' הגיע לכיתה חיים לדצקי. אלון הפציר בהורים כי יאותו לקבל את חיים כילד מאומץ. ואכן היו כאחים תאומים, חברים ורעים.

כמשימת ברימצווה באותה שנה, ראיין אלון את הוריו, ולפגישה זו עם עברנו היתה השפעה רבה על תודעתו ועל קשריו הרגשיים עם המשפחה.

בינתיים בגרו. הכיתה התאחדה עם קבוצות נוער והפכה לחברה פתוחה ומגוונת. אלון נעשה פעיל בעבודת משק-הילדים. בהיותו בכיתה י"ב ריכז את חברת-הילדים, עסק בפעילויות השונות — מחנה-התארגנות, מפקדי בית-הספר וכדומה.

בעבודה ראה את הכותנה כענף משפחתי, בו עוסקים האחים, ובו גם יעודו-שלו. כעבודת-גמר בכיתה י"ב העדיף עבודה מעשית: פירוק והרכבה של תוף-הקטפת, ותיאור פעולותיו.

עם התקרב הגיוס עבר את מבדקי-הטיס. במשך שנה למד בקורס, כשהוא משתדל כמיטב יכולתו. גם כשהסתיים עבורו קורס-הטיס, קיבל זאת ברוח טובה ובהבנה, והחליט שצעדו הבא יהיה בחיל השריון. תוך שנה ורבע עבר קורסים שונים בשריון, עד קרוב לגמר קורס קצינים. אז שבר רגל והיה מלא חששות, שלא יוכל להמשיך. אך למרות הגבס עבר את הקורס וסיימו כראוי.

כמפקד־מחלקה ירד למעוזי התעלה. הוא סיפר לנו על השלוות השורה עליהם בתפקידם, ועל היחסים הטובים עם חייליו בתפקידו הראשון כמפקד. שם, באותה שלוה, נפלה מכת־האש של האויב, ובאותן שעות ראשונות נפגע, כשהוא חשוף בצריח, בפגיעה ישירה אשר סיימה את חייו, והוא בן עשרים וחצי שנים. בננו, אחינו, חברנו. אלון גדוע שלנו.

פ ר ש ת ה ק ר ב

יום הכיפורים מצא את אלון כשהוא מ"מ בפלוגת טנקים בקו השני — קו התעוזים — בגזרה המרכזית מול התעלה, במרחק כ־8 ק"מ ממנה.

ב־1.30 אחה"צ הגיע דיווח מהמעוזים כי תוקפים אותם, והפלוגה יצאה לכיוון איסמעיליה. כשהגיע לעמדות ראה בצומת טנק ישראלי בוער. השאיר את שני הטנקים שהיו תחת פיקודו בעמדות, בטנק שלו יצא לחלץ את האנשים מן הטנק הבוער.

כאשר יצא אחר כך לצפון הצומת, היה כל השטח מלא במאות חיילי חי"ר מצריים, והוא החל להילחם בהם בקרב מגע. הדיווח האחרון ממנו היה — כי הוא יורה בהם מכל הכלים. אחרי כשעתיים של לחימה נדם קולו. הוא נפגע ונפל לתוך הצריח.

הגדוד שלו המשיך את המלחמה במשך שבוע הבלימה, ואחר כך היה בין הכוחות הראשונים שצלחו את התעלה מערבה.

אלון, אלוני שלנו

איך היה מגרש כל היבהוב של מצבי רוח רע מלב כל אחד מאיתנו, עם הי הומור שלו, עם שמהת־החיים.

איך היינו יושבים יחד בלילות, עם תום האימונים בצבא, ומעלים בזכרו־ גנו את הבית האהוב, את רעינו ורעותינו.

כמה מאושר הייתי כשהתברר לי, שי צפויים לי תשעה חודשים בצבא יחד איתו.

היה אמיץ. ללא הת. גם אמר לכל מדריך את אשר חשב עליו. במו פיו שלל מעצמו את תואר „החניך המצ־ טיין“. ביודעין. בהכרה מלאה. לא ייחס לכך כל חשיבות. ואני, אני ידעתי תמיד מי היה הטוב מכולם. השקט. הנחשון הנצחי.

אלון, רצת ראשון גם ביום הכיפור־ רים. נכון?

צחקי

בכוח החיוך

או מה אם זה לא נעים לאכול חול, העיקר שמרגישים שעושים משהו!

ואלון עם הגבס, החושש שאולי בגלל סיבה טפשית כליכך יעוף גם מהקורס הזה. אבל הוא מצליח לעבור עם רגל מגובסת ועם הרבה חופשות בבית, הי מוסיפות הרבה עניין לנו, הבנות המ־ שוחררות, וגם לבנות שאלון דואג שלא ישעמם להן. הבנות — זה השטח החזק של אלון, כי הבחור יפה לכל הדעות, ואלון, בכוח החיוך, נשאר גם ידיד טוב של כולן.

ואותו חיוך, ואותה ידידות, הם ש־ עמדו לו תמיד ביחסים עם אנשים. לא זכור לי שאי־פעם רב עם מישהו. תמיד ידע איך ליישר את כל ההדורים. תמיד ידע להביא את הדברים לידי־כך, שא־ פילו ויכוח חם מדי, יסתיים בחיוך ובפיוס.

עירית

צריך לכתוב על אלון. אני יודעת שצריך. אבל איך כותבים על אדם שעם כל הצצה בתמונה הופך לדמות חיה ואמיתית?

אני יודעת. החיים נמשכים והזמן עובר ואנחנו מתבגרים, רק אלון ישאר תמיד כמעט בן 21 ותמיד „גוזל“, כמו שקראו לו במספוא.

מה נספר? שלא אלון היה הכתב היפה ביותר בכיתה, כולל הבנות? שתמיד היתה לו המגירה המסודרת ביותר? שהיה בין היחידים שעד סוף י"ב היה מכין את השיעורים מייד עם קבלתם?

או אולי נספר על אלון הלובש מדים, תחילה — בקורס טייס, והוא משתדל ומקווה, אבל תמיד אומר, שלא גורא גם אם לא יהיה טייס?

ואם לא טייס — אז להיות בשריון כחייל העתיד, בכוח המחץ של צה"ל.

צֶלַם אוֹתִי בַחֲלוֹת וְלִיד הַטֶּנֶק הַשְּׁבוּר
צֶלַם לְרַגַע עַל רַקַע כָּל הָאָמּוּר
שָׁשׁוּב לֹא יֵאָמֵר וּבְלִי תִקְוָה בְּאוֹר זְקוּקֵי דֵי נוֹר,
וְזָרוּעֵי עַל הַנְּעֵרָה וְזָרוּעֵי הַתְּפִשִּׁית בְּלִי פְרוּשׁ וּבְלִי בְּאוֹר.

יהודה עמיחי

20.12.72

אבא ואמא שלום,

— — — איך שלא יהיה אני מרגיש טוב, מתרגל לאט-לאט לרגל המסור-בלת הזאת. עד אתמול לא היה ברור מה שקורה איתי. כשבאתי הנה אמרו לי שאני אמשיך בקורס. ביום שני בצהרים כבר קיבלתי הודעה אחרת לפיה אני צריך להחזיר את כל הציוד ולנסוע הביתה. ובסופו של דבר אמרו לי להצטרף חזרה לחבר'ה ואני אמשיך, מקווה שעד הסוף לא יתעוררו שוב בעיות. העסק הזה עם הרגל לא כל כך נוח. אני שתמיד קל רגליים, מרגיש את עצמי מוגבל בצורה לא נורמלית. ומלבד זה הרחמים מסביבי רק מרגיזים אותי. אבל כמו שלהכל מתרגלים — גם את זה אני אוכל. הכאבים לא רציניים ואני מקווה שעם הזמן זה ייפסק לגמרי. מסרו ד"ש לכולם, במיוחד תעדכנו את עוזי במצב.

שלום ולהת.

אלון

19.4.71

אבא ואמא המון המון שלום,

כבר כמעט שבוע שאני גמצא בדרום הרחוק-רחוק. צריך להתרגל חזרה לחיים השחורים על כל מה שזה אומר: שעות שינה מועטות, יחס די גרוע וחול, חול ושוב חול, בכל מקום, ומעל הכל — בנשמה. את היציאה הבאה לא רואים באופק. אולי — אם נאמין — בעוד שלושה שבועות, חודש. מי יודע??? אבל גם את זה אוכלים. הלחץ עלינו משגע לגמרי, והדבר עד כדי כך שכל השבוע חיפשתי זמן לכתוב ופשוט לא היה. לכם אולי זה לא כל כך נתפס, אבל זה ככה. יום יום, מההשכמה המוקדמת עד להליכה לישון בשעות המאוחרות מאוד, אין רגע פנוי, ולכן גם לא כתבתי עד עכשיו. זהו די בקיצור. שלאמא לא יהיו טענות — כתבתי. מסיים בהמון שלומות, מסרו ד"שים לכולם.

שלכם

אלון

מכתב מקורס טים

17.6.71

לאבא ואמא וכל השאר שלום,

המרגש טוב, ואצלי הכל בסדר חוץ מ... הדברים שעליהם תמיד מקטרים. אבל מהקיסורים לא יוצא כלום, כך שאפשר להסתדר גם בלעדיהם.

העיסוק העיקרי ממשיך להיות הלימודים, כשנשארו לנו עוד שבועיים ו"חתיכונת" עד לסיום. ומה שאני צריך לעשות, זה להמשיך "לגרור" ולהשתדל להמנע מבעיות.

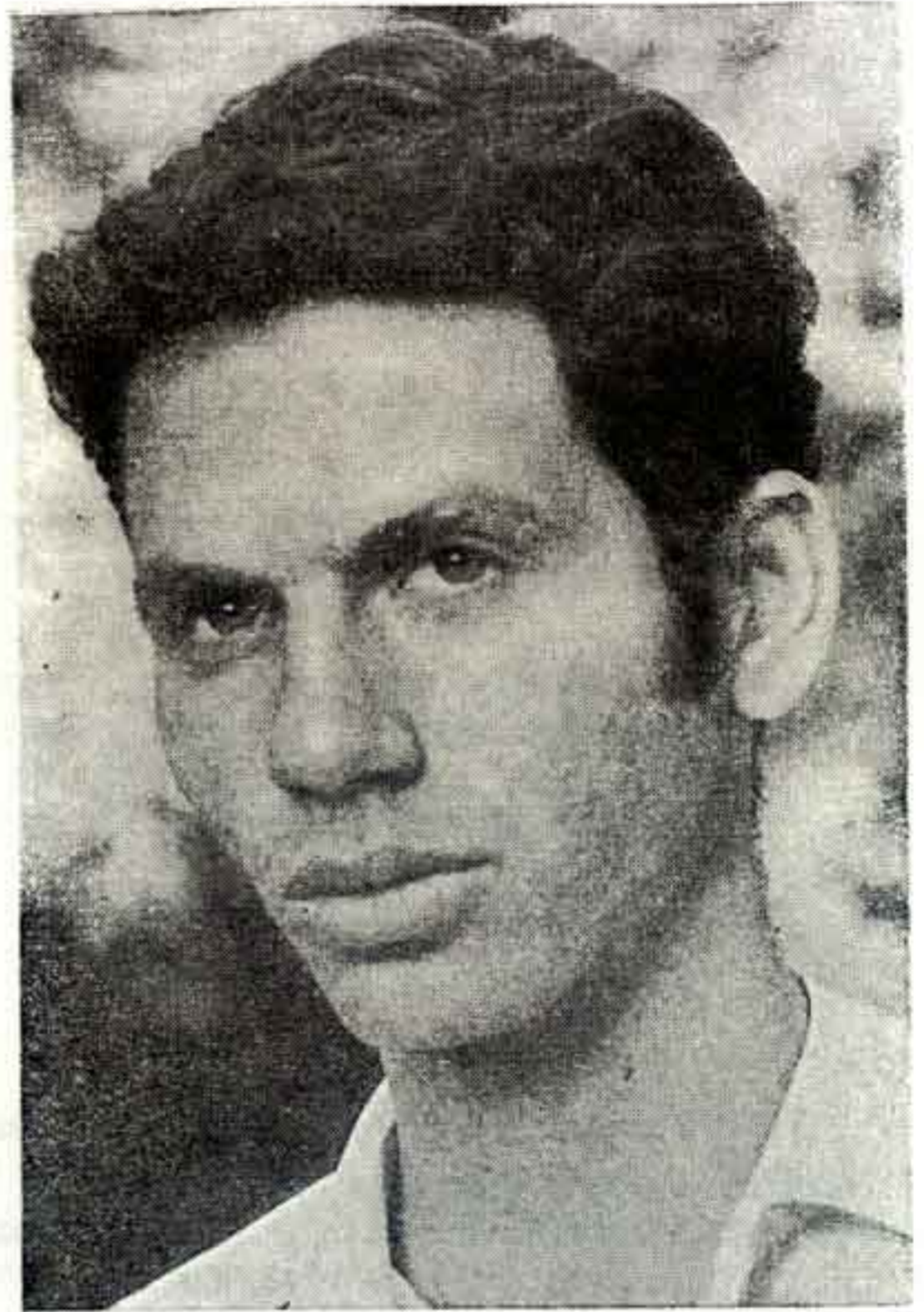
את החבילה שאמא שלחה קיבלתי אתמול. הרמה, כרגיל, היתה גבוהה, והמון תודה ממני ומכל הרעבים שנגזר דיננו לגור יחד.

זהו! ד"ש מחיים (עדיין סוחב). המשיכו להחזיק אצבעות (אולי זה יעזור).

שלכם

אלון

אלי רחמים

בן ויקטוריה ומנחם

נולד בתל-אביב

ט' בחשוון תשי"ד, 18 באוקטובר 1953

נפל בקרב על הגולן

ט"ו בתשרי תשל"ד, 11 באוקטובר 1973

משפחת רחמים מוצאה מעירק, אך בשנים שלפני עלותה ארצה חייתה בפרס. משפחה אמידה ללא דאגות קשות לפרנסה — האב עסק במסחר אריגים, והאם יכלה להרשות לעצמה להעסיק מספר עוזרות, ולא לעשות דבר.

האב היה דתי והיה לו קשר רגשי עם הארץ. הוא עקב בהתעניינות אחר ההתפתחויות סביב הקמת מדינת ישראל ויצירת ממשלה עצמאית בה, ושמר על קשרים עם השליחים שבאו מהארץ.

בשנת 1950, והם כבר הורים לארבעה ילדים, קמו ועלו ארצה. מצבם הכלכלי היה טוב, והם יכלו להביא את רכושם, לכן נחסכו מהם קשיי קליטה מרובים ולא נאלצו להזדקק לעזרת הסוכנות והממשלה. הם רכשו דירה וחנות-ירקות ברמת-גן. בכל זאת היה עליהם לשנות הרגלי-חיים נוחים, היות והתנאים בארץ היו קשים יותר.

אלי נולד ב-1953, והוא כבר ה"צבר" השני במשפחה. ילד בהיר שיער ועיניים, וכשהיחה אמו לוקחת אותו לחנות, היו אנשים שואלים: "מאיפה יש לך, אשכנזי? כזה?" והאב היה משיב: "זה מהחלבן..."

הילדים למדו כולם בבית-ספר יסודי ברמת-גן. אולם במשך השנים, כשהחלו להתבגר, נעשתה הדירה צרה מדי לשבעה ילדים לומדים. נוסף לכך, חלה הרעה במצב הכלכלי עקב התערערות בריאותו של האב. מן ההכרח היה שהילדים יצאו את הבית, כדי שיוכלו להמשיך ללמוד. אלי עצמו, כאשר הגיע לגיל תיכון, נכנס לבית-ספר מקצועי והחל ללמוד אלקטרוניקה, אולם בהשפעת חברים הפסיק את הלימודים והלך בעקבות אחיו, אברהם, לבית-השיטה. מאוחר יותר הגיע אלינו גם אחיו הצעיר, אריה.

אלי הצטרף לכיתת "חצב", שהתחילה אז את שנתה העשירית בבית-הספר. זו הייתה כיתה בנים מובהקת, בעלת אופי גברי ומנהיגות. אלי, באופיו המצטנע והתמיס-משהו, תפס עם הזמן את מקומו המיוחד בכיתה. לא היה בין בעלי התנופה והתוכחה, אך בטוב לבו ובתמהוניות החביבה שלו קנה לו מקום וחיבה. הפך להיות מלך מלכי המאחרים לשיעורים, מבלי שניתן היה לכעוס עליו. בתמימות מלאה היה מתנצל, ונכנס פנימה, תמה על המהומה המיותרת.

בשנת י"ב נראה היה, שאולי לראשונה החלו לטרוד את אלי שאלות של זיקה חברתית ושייכות אישית. הוא הצהיר בבטחון על החלטתו להשאר כחבר ב"תהשיטה, ואמנם כך עשה. עם זאת, היתה יציאתו לשירות הצבאי מעין התנסות ומבחן קשר, שגילו לו ולחבריו במשך את הצורך בהרחבת קשרים אל חוגים רחבים יותר בחברה שלנו.

את נסיונו הקרבי הראשון רכש בפעולת צה"ל בתחום הלבנון, כאיש צוות בטנק. הוא נשא עמו בטנק את חברו שנהרג, וחזר לביתו נרגש ומבוגר יותר.

פרשת הקרב

יחידת השריון אשר אלי השתייך אליה ישבה בקווים בגולן עוד לפני יום הכיפורים. זמן מה לפני המלחמה היא לקחה חלק בפשיטה לאיזור המחבלים בלבנון, ואיבדה שלושה מחייליה.

עם פרוץ המלחמה היתה היחידה בפעולה, ובמהלך הקרבות נפגעה קשה. אלי היה תותחן בטנק של המ"פ. ביום השלישי למלחמה נפגע הטנק של אלי ושניים מאנשי צוותו נהרגו. אלי עבר לטנק אחר, והמשיך בו. בפריצה לסוריה, ביום ה' 11.10 (חג הסוכות) היתה היחידה בלחימה על הגבעות ליד ג'זבתא-אליחשב. הטנק של אלי נפגע ישירות ע"י טיל, והתפוצץ. כל אנשי הצוות, ואלי בתוכם, נהרגו.

אלי, בן ביתנו

אלי רחמים בא אלינו בכתה י"א, בעקבות אחיו אברהם.

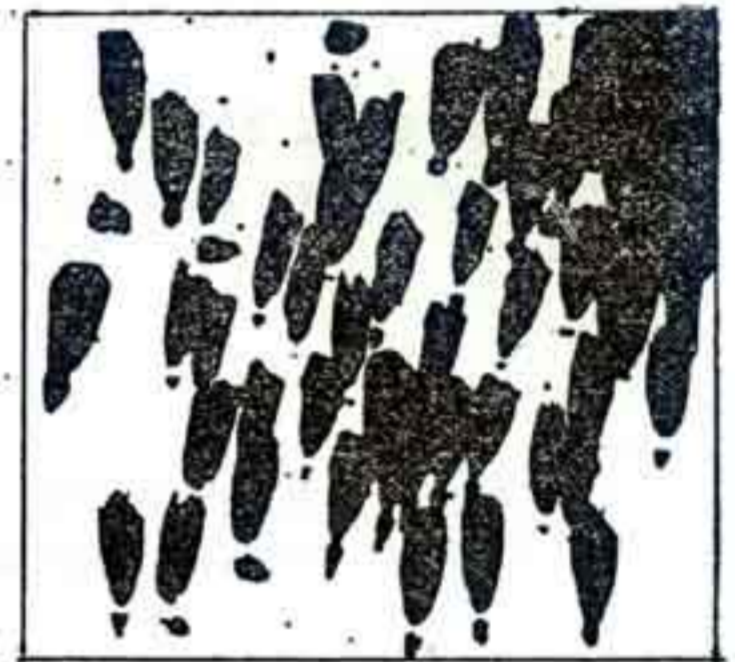
מכיוון שאלי היה חדש בקיבוץ הזמין אותו איתן להדרנו, ובמשך הזמן הוא מצא אוזן קשבת ובית חם אצלנו. הוא היה בן עירוני טיפוסי, אך תמהוני במקצת. אלי הצליח מאד בלמודיו, אך ההתערות בחברה היתה קשה עליו.

אלי בא ברצון אל חדרנו ונהג לספר על הוריו, והרגשנו שהוא דואג להם מאד. בסוף י"א הוא רצה לעזוב את הלימודים כדי לעזור בפרנסת המשפחה. אך כולנו, יחד עם המוסדות במשק לחצנו עליו להשאר, ולסיים את למודיו עד תום, במחשבה, שאם יסיים את למודיו יביא סיפוק רב להוריו. הוא נענה לבקשתנו וגמר את למודיו, יחד עם שאר בני כיתתו.

עם הגיע יום הגיוס, הוא גוייס ליחידת שריון, למרות רצונו העז להיות באחת הסיירות. בהודמנויות היחידות שהיו לו בתקופת הצבא הוא חלק את זמנו בין הוריו המאמצים בבית השיטה, לבין בקורו בביתו.

את רגעי המלחמה הקשים הוא הצליח לספוג, והספיק לשלוח גלויה מאירת פנים בה נכתבו מלים מלאות תקווה, אך טיל ישיר אחד הדביקו. אלי היה אצלנו כבן-בית והוא יחסר לנו מאוד.

משפחת פלג

מדברי בן כיתתו
מן המלחמה בגולן

...בהתחלה, כשיודעים שזו מל-
חמה, זה נראה מין דבר מוזר כזה,
שמן הראוי שנחה על קנקנו ונדע
בדיוק מהו. שמענו סיפורים, ראינו
סרטים, היינו ילדים כשהיתה מל-
חמת ששת הימים — נראה מה
זה. לפחד וחשש עדיין אין מגיעים.
במחשבה שניה על המלחמה הזאת,
אני מרגיש כדבר ראשון: מלחמה
זו „קריעה“ לא נורמלית. אינני
מדבר על קנה מידה אזרחי — לעי-
בוד 14 שעות בעונה; אפילו בקנה
מידה צבאי, במשך שבועיים —
לישון שעתיים בלילה, ולעבוד כל
היום כולו, זהו מאמץ עליון; מאי-
מץ פיזי קודם כל, וגם מאמץ נפשי
לעמוד במאמץ הפיזי הזה.

המאמץ הבלתי אנושי שצריך לעי-
מוד בו. ואחר כך, אחרי שאתה
חוטף אש, ונהרגים לך חברים, חב-
רים טובים...

אני לא בטוח שעד עכשיו עיי-
כלתי בדיוק את מה שקרה. אולי
כאשר העסק הזה ייגמר, ואני אשב
לי כמה לילות, אתפוס בדיוק או
בערך מה קורה.

ליל שבת, 19.10.73

גלעד

ולכל החברה כאן, שישבו על
סיכות בבית הספר: זה לא בוער,
זה לא תענוג גדול, וזה לא יברח
לכם. אולי אני מדבר כמו סבא,
אבל זה בדיוק ככה. אל תחשבו
שיש שם תהילות גדולות, זו פשוט
„קריעה“. רק אחר כך באות כל
ההרגשות המאוחרות יותר של
המלחמה, הפחד וכל היתר, אבל
מה שתופס אותך קודם כל זה

מתוך מכתבים

מתוך מכתב למשפחה, ללא תאריך
משפחה יקרה שלום!!
קודם כל אקווה לשלומכם. אצלי
נהדר. ואין בעיות. כידוע לכם המשכנו
לעבוד לאחר שהיה לנו כנס בן 6
ימים בגליל העליון. היינו במערות
שבהם חי האדם בפרהיסטוריה והיום
הראשון היה קשה שכן הלכנו בו 13
ק"מ בפנים וואדי מלא אבנים לכל
אורך הדרך. אך זה טוב שכן נעשיתי
"קשוח" מזה. ואילו ב-5 הימים האחר-
ונים היינו במנוחה מוחלטת שכן כל
היום היינו במחנה שהקמנו לעצמנו,
והלכנו כל כמה שעות לאיזה סימפוזיון.
דרך אגב, פתחו אצלנו את הברכה
וקפצתי 3 פעמים סלטה, פעמיים —
על הפרצוף, ופעם אחת — על הגב.
אני מקווה שלבסוף אוכל לקפוץ בצורה
נורמלית.

גלויות מן המערכה

7.10.73

משפחה יקרה שלום!

מה נשמע ואיך אתם מרגישים?
אני מרגיש מצויין. היו קרבות במשך
כל היום והלילה כפי ששמעתם ברדיו
אבל לא קרה לי כלום ולכן אין לכם
מה לדאוג. עד כמה שאני יכול לתאר
לעצמי או אהיה בבית בערך בעוד
שבועיים. בינתיים שלום ולהתראות!

8.10.73

משפחה יקרה שלום!

מה נשמע ואיך אתם מרגישים?
אצלי הכל בסדר, ואין בעיות. הטנק
שלנו עלה על פגז, וכרגע כל האנשים
שבלי טנקים מחכים במקום בטוח
ביותר, ובאמת שאין לכם מה לדאוג.
ואני בריא ושלם. בינתיים שלום ולי-
התראות! ושלחו לי מכתב, מה בקשר
לאברהם.

11.10.73

משפחה יקרה שלום!

מה נשמע ואיך אתם מרגישים? אתם
בודאי רואים שאני שולח מכתב כל
יום וזה בשביל שלא תדאגו. כתבו
לי מה בקשר לאברהם.
ולהתראות.

מאלי

באותו ערב נפל בקרב על תל-אל-
אחמר, שבוע ימים לפני יום הולד-
תו העשרים.

"אלי, מתי תבגר כבר!" אחי שמע קריאה זאת לא מעט בשנים האחר-
ונות. הוא שמע אותה ממני, מאחי האחרים ומחברים שהכירו אותו והיו
עדים להתנהגותו המיוחדת, המעט יוצאת-דופן.

אינני יודע מה הרגישו האחרים כשרצו שאלי "יתבגר כבר", אולי אף
כעסו עליו באותו רגע, אך אני יודע שהרגשתי שאצטער מעט אם אכן
ישתנה האח, אותו הכרתי ואת תכונותיו אהבתי, למרות שהיו כאלו שמצאו
בהן "חולשות" כביכול.

התכונה העיקרית אותה אהבתי אצל אלי היא התמימות. מין אמונה
בטוב ובאנשים, וחוסר יכולת לשמור טינה למישהו, אפילו אם הרגיו אותך
כהוגן ופגע בך. התמימות הזאת לא איפשרה לי לכעוס עליו באמת, כי
ידעתי שכוונותיו טובות, אפילו כשלא הסכמתי עם התנהגותו.

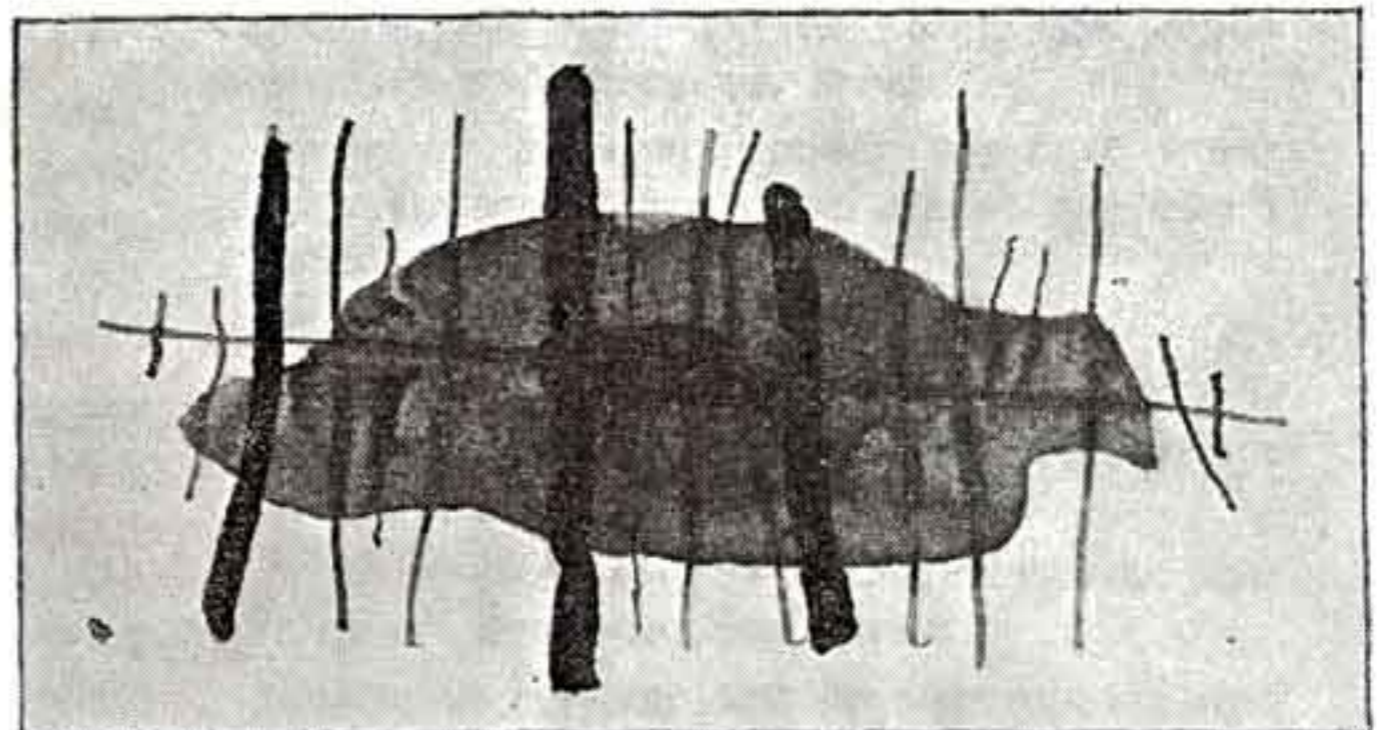
אהבתי אצלו גם את העליזות הטבעית שלו. גם אם "תפס עצבים"
לפעמים, או הרים קול — זה היה עובר ונשכח לאחר זמן קצר, והיה חוזר
להרגשתו הרגילה של התרוממות רוח ואופטימיות. בבית הוא הירבה לשיר
בקול רם, ולא רק באמבטיה, אך אף פעם לא ביקשתי ממנו להפסיק, כי
אסור היה להפסיק שירה שנבעה מהלב וביטאה שמחה פנימית אמיתית.

הדבר נבע אצלו מהתיחסות לדברים בצורה פשוטה, בלי לקחת ללב
אמיתות עצובות או מרגיזות. יחד עם זאת היו עניינים, שכלפיהם גילה
אלי רגישות רבה, והתיחס אליהם ברצינות שלא כפי דרכו. כך למשל
אהב את המשפחה ואת הוריו בפרט, ושהה במחיצתם ברוב חופשותיו
מהצבא. הוא גם הצטער הרבה על שחברים ראו בו לעתים נער צעיר,
אפילו ילד, שצריך כבר "להתבגר" ולהשתנות.

מי יודע אם לא השתנה בשבוע האחרון לחייו, כאשר ניצב ביום
הכיפורים הנורא בטנק, יחד עם עוד קומץ צעירים כמוהו מול השטפון
הסורי ברמת-הגולן, כאשר יחידתו סובלת אבידות קשות והמוות נראה
כה פשוט וקרוב. יתכן שבימים בהם נלחם איבד כמה מתכונותיו היקרות
והיה לאדם אחר, אך בעיני רוחי תמיד אזכור אותו כפי שהכרתיו תמיד —
תמים, טוב לב, עליו ואופטימי ויחד עם זאת רגיש לזולת — מין תערובת
של תכונות אותן אהבתי.

יהי זכרו ברוך.

מנשה רחמים

בנימין שצ'ופקביץ' (צ'ופה)

בן חוה ואליהו

נולד באוסטרוב-מזובייצק (פולין)
א' באייר תרצ"ח, 2 במאי 1938

נפל בקרב על הגולן
י"ד בתשרי תשל"ד, 10 באוקטובר 1973

יתום מאב ואם, נער שלא הכיר את המושגים בית, צעצוע, ספר ומחברת, המשיך צ'ופה בנדודיו. תוך כשנה עבר על פני ארבעה משקים, אך לא מצא את מקומו. לב-סוף הגיע לנחשולים, וכאן תקע — לראשונה בחייו — עוגן, עוגן ראשון, בהצטרפו לגרעין „גל-עוז“, שהתעתד להצטרף אל המשק לאחר הצבא.

צ'ופה, הנער הפליט, עם הניב ה„לא-צברי“ שלו, היה סגור בתחילה, חושש קמעה, אך עד מהרה מצא את חוג ידידיו עמם למד, עבד בדייג וחילק את חוויותיו. בני הגרעין אושרו לחברות בנחשולים עוד לפני גיוסם לנח"ל, ושמרו על קשר הדוק עם המשק. לאחר תקופת השירות חזר צ'ופה למשק ועבד בדייג.

לאחר זמן מה אושרה בקשתו לעלות על אניות-הקיבוץ. שנתיים עבד שם והקשר שלו אל הים התחזק והעמיק.

מאוחר יותר עזב את המשק ועבר לאניות „צים“, בתקוה לפגוש שוב את אחיו, שמואליק, שהיה בלונדון. מ„צים“ עבר שנית אל אניות הקיבוץ. שם הכיר את הדס, שעבדה באניה כממונה על משק הבית.

לאחר הנישואים עם הדס, ערכו טיול לאירופה ובאו לבית-השיטה, ביתו השני, ביתו האחרון.

מפתיע, עד כמה עבר מהר את שלבי-הקליטה. אהב את בית-השיטה. ובכל זאת, מדי פעם מחדש, היה צץ

צ'ופה נולד בעיירה הפולנית אוסטרוב-מאזובייצק. זו היתה עיירה גדולה ובה קהילה יהודית שקיימה חיי תרבות מסורתיים.

פרצה המלחמה. היהודים שבעיירה נתונים לעינויים ולרדיפות, רוכזו ע"י הגרמנים במחנות-ריכוז גדולים.

משפחת שצ'ופקביץ, ההורים ושני הבנים — בנימין ושמואליק — עברו לביליסטוק, שם נולד הבן השלישי, שנפטר בהיותו בן חצי שנה. אחר-כך עברו לז'לובין שב-רוסיה; שם גוייס האב לצבא ומאז נותק עמו הקשר. האם עם שני הפעוטים המשיכה לנדוד, בחיפושיה אחר פינה שקטה.

חיי נוודי-המלחמה: חודשים ארוכים ללא בית; מלקטים שאריות מזון, כשבטן הילדים נפוחה מרעב. מנסים להתחמם ליד מדורות אש ואל חומן של האבנים שהושמו באש. אך האם — האם היהודיה החמה, החזיקה — הצליחה לסוכך על ילדיה ולשמרם בחיים.

בשנת 1951, וצ'ופה אז בן 14, הגיעה האם עם שני בניה ארצה, במסגרת עליית-הנוער. המגורים — מעברת צריפונים גדולה ליד תל-אביב. שמואליק נשלח לקיבוץ, לשפיים; האם וצ'ופה נשארו ב„בית“, כשנה וחצי. ושוב חתך הגורל בסכיניו: האם הטובה, אשר לא הספיקה להנות בארץ מקורטוב של אושר, נפטרה בבית-החולים לאחר מחלה קצרה.

רונה, אחרי שעבר קורס במדרשת-רופין. לאט-לאט נרגע מדחפיו הפנימיים והתייצב בחיי הקבוע — עבודה, חברה, משפחה.

כוח-חיות עצום היה בו וחוש אבחנה רגיש. לעתים חרו לו מישגים או מחדלים בתחומים שונים — בחינוך, בחברה, בעבודה — והיה מתריע עליהם, כשעמדו מגור-בשת, עצמאית, ברורה.

✱

פעם, באחת מהשיבות-בחרותא, ליגלג על עצמו, כביכול, ואמר: „בכל מקום בו בעטו ביהודים — שם אני הייתי“.

עד הסוף. עד הפעם האחרונה...

כך נקטע פתיל חיים של איש אשר חושל מכוח העבר, ובכוח חיות מופלא למד לבנות את עצמו: טוב לב, חיוני, אוהב אדם. ללא מורה ומצפן רוחני ידע להבחין בין טוב ורע, בין צדק ועוול, בין אנוכיות ורוחב-לב.

והוא בחר בטוב, בצדק, ברוחב-הלב — בחיים בהירים. ולו כזה ישאר עמנו ועם ילדיו.

הרצון לשוב אל הים, ולו לתקופה קצרה. קשה היה לו להסתגל לשהייה ארוכה, כשהוא נושא עמו את חותם הנדודים של ילדותו.

מה משך אותו כך לים? מה הניע אותו לחזור שוב ושוב, בעקביות, בעקשנות? ההיה זה דחף פנימי לחיי נדודים איך-סופיים?

או אולי רצה למצוא מרגוע לנפשו בים, במים הש-קטים? או שמא ראה את הים כאם אחת גדולה, חובקת וסוככת?

לא רצה לדבר על ילדותו, ניסה להתחמק ולהתחיל רק מן ה טוב, הטוב שהתאחר כל-כך לבוא. רצה לבנות חזק יותר, יציב יותר. מלאכה קשה — אך הוא עשה זאת! באותה עקשנות אופיינית, בעצמאות, אליה הורגל מתוך כורח המציאות, הצליח להשתלב בחברתנו, כאילו נולד בתוכנו. כאילו צמח על מגרשי המשחקים, על הדשאים. כאילו ספג את חוויות הצמיחה של בן משק.

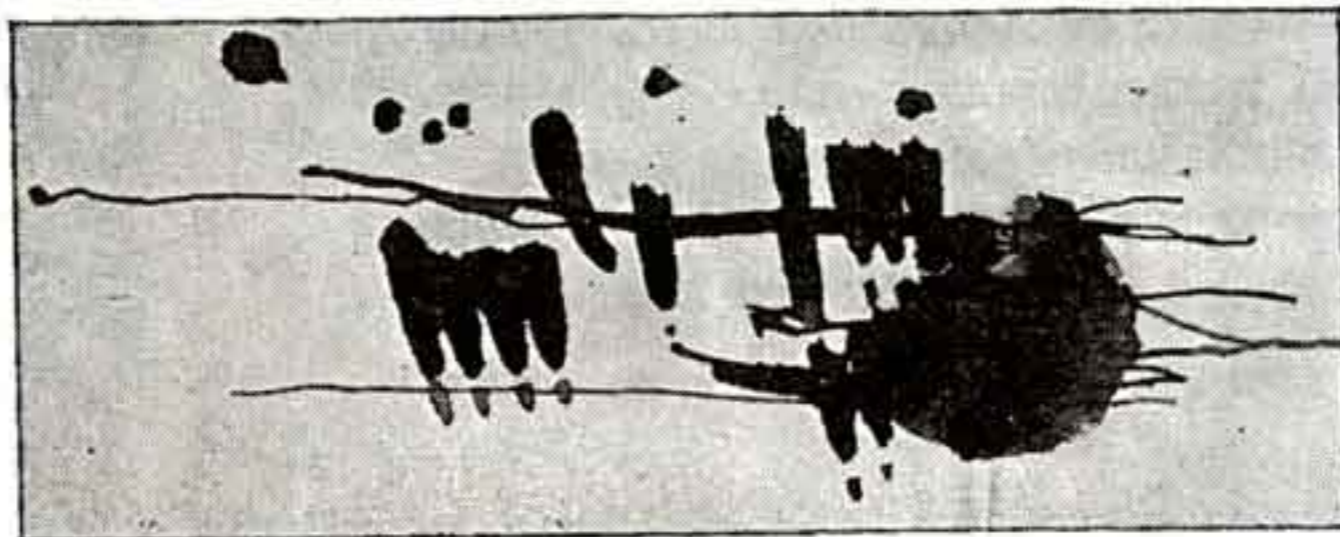
בחרושת-מתכת מצא ענין וסיפוק רב, בעיקר לאח-

פרשת הקרב

צ'ופה גוייס במוצאי יום-הכיפורים, ליחידת נגמ"שים, ומיום א' אחרי הצהרים היו הוא וחבריו בפעולה — סיוע לטנקים, הבאת תחמושת וחילוץ פצועים. רבים מאנשי היחידה היו מחברי המשקים בסביבה.

תוך שלושה ימים נהדפו הסורים בגיזרה זו עד ל"קו הסגול". ביום הרביעי הגיעה היחידה אל מוצב קדמי שלנו, שאנשיו החזיקו מעמד כל הימים מאחורי השטפון של הכוחות הסוריים. אחרי הצהרים של אותו יום ספגה היחידה הפגזה קשה של מרגמות, אך לא היו לה נפגעים. לקראת הערב התארגנו לחניון לילה במוצב 110, ליד כביש קונייטרה, ומיד ניתך מטר של פגזי קטיושות, שטווחו ישר על החניון. הכל נכנסו, לפי פקודה, לכלי הרכב והחלו להתפור. תוך כדי כך נפגע הנגמ"ש של צ'ופה פגיעה ישירה במיכל הדלק, ועלה באש. גם התחמושת שהיתה בו החלה להתפוצץ. כל הנמצאים בנגמ"ש ניספו, פרט לנהג שהצליח להיחלץ. היה זה ביום ד', 10.10, ערב סוכות בשעה 5.30.

היחידה המשיכה, למרות אבידותיה, בקרבות הפריצה ובכל שאר פעילויותיה, עד להפסקת האש.

מתוך מכתב של חברים מנחשולים :

22.10.73

צ'ופה היה יקר לנו מבין כל היקרים. אהבנו אותו על פשטותו הטובה, על אופיו האדיר ועל אהבתו הגדולה לזולת.

כנראה, שטבען של מלחמות, שמירטב בחורינו יפלו בהן. — — —

הדס והילדים, אין בפני לומר כמה היתה אהבתו אליכם גדולה. לא אשכח את ביקורו האחרון אצלנו, ביום העצמאות. שאלתיו: מדוע לא הבאת את הדס לחזות במצעד? והוא: „הדס תעזוב את הילדים? איך אפשר?“ הוא תמיד ידע שיש על מי לסמוך, אולם לא תאר לו, שזה יהיה לאורך כל הדרך.

באותה הזדמנות הוא אמר: „אינכם יכולים לתאר כמה טוב לילדים בקיבוץ — הם ממש מאושרים ומקבלים את הכל“.

הוא תמיד רצה באושרם ובאושרך, ובכל הזדמנות ביטא זאת.

יהודית יוניוב

להרם,

מתוך מכתב של אראלה :

נתיב הל"ה, יום א' 28.10

— — — משום-מה, מכל הפעמים שנפגשנו, מן ההפלגות המשותפות — מצטייר לנגד עיני הג'ינג'י (כך הייתי קוראת לצ'ופה) — דווקא כשהוא רץ לעבר האוטו שלנו (באיזה טיול לפני שנים, — אולי זה היה אחרי מלחמת ששת-הימים כשנסענו לגולן — נכנסנו השכם בבוקר לביתה-השיטה, ופתאום ראינו את הג'ינג'י, על אופנוע או טוונטו. כשראה אונו, רץ והביא ענינים. הוא רץ אלינו עם אשכול ענק של ענבים בכל יד, והלב, הלב הרחב שלו על הפנים, והחיוך הטוב-הממזרי, וצעק אלינו:

„למה שלא תקחו? קחו, תאכלו, לי בריאות!“ ואנחנו כמובן לקחנו, ועוד הספקנו להחליף — מה נשמע, ו... ד"ש הם להדס — והאוטו זז. לא אבין מדוע דווקא התמונה הזאת כליכך בהירה לי בזכרון.

אתך, גם ממרחק —

אראלה

מולי הים.

אני פוסע על סלעי החול החדים, שהרוח המלוחה הרצה בהם ללא רחם. סביבתו של ים. סביבה, אשר מדי פעם היה תוקף אותך, צ'ופה, דחף מיוחד להמצא בתוכה. דחף, אשר יורדיים יכירוהו.

אני מנסה למצוא מקלט למחשבות. מנסה להבין את מה שהתרחש בימים קצרים וארוכים אלה. כמו מתוך חלום אני מנסה להתעורר, לראות שהכל אינו אלא חלום או אי-הבנה.

לו מביט היית בי בשעות אלה, לבטח היית צוחק ממני. מרים ידך הגדולה ואומר: „מרדכי, עזוב!“ — ושותק.

הן מאז שנכנסת למשפחה נוצרה בינינו קרבה מיוחדת נעימה בפשטותה. מצאנו וראינו שגם תחביבינו משותפים. היית מצליח להדביק אותי בהתלהבותך האינסופית למימוש תכניותיך. אם בריצות בוקר משותפות, או בניית מתקנים נחמדים לילדים, או אותם טיולי השבת, שהפכו לשם-דבר במשפחתנו.

בשבת האחרונה להיותנו יחד: שלושתנו — אתה, יוסף ואני — עסוקים בבניית סוכת-השכונה המסורתית. ישבנו ליד לוחות-העץ, תכננו. כבר החלו המגויסים לצאת, ואנו — מתלוצצים עד כמה הענין אינו רציני — סיכמנו שנסיים את העבודה בשבת הקרובה, כשתחזרו הביתה. חזרתי — אני בלבד.

פסעתי לעבר ערמת העצים — ונעצרת.

צ'ופה — אנו עדיין בעצומה של המערכה, שבשלמות כזו יצאת אליה. נפל הגורל ואתה צורפת לרשימה הארוכה של אותם אנשים פשוטים, אהובים ויקרים שנפלו קרבן לעצמת הפלדה הסובייטית.

צ'ופה, את יחסך הלבבי אל הבריות, אני מקווה שאוכל להעניק לילדיך ולאמם.

פשוט: אהבת אדם.

מרדכי

„את אחי אני מבקש“

איתך, צ'ופה, ועם המלחמה הזאת, התבהרו, התעמקו ונרעדו בתוכי תחושות השייכות והגורליות המשותפים שלנו, כיהודים. אתה, שנודדת וטולטלת על פני ימים ודרכים; אתה, שהגעית אל המשפחה החמה כאדם שנחשוליה-החיים הקוצפים פיסלוהו, עצבוהו וגילפוהו;

אתה, שהיית גם כאחד מאיתנו, אך יחד עם זאת שונה ואחר — נושא אתך את עברך זכרונותיך ומשקעיך.

נדמה שכעת הכל מתקשר: אתה החוליה המקשרת אותנו הרחק מעבר לגורלנו במלחמה זאת. עם מותך אני חיה מחדש — לראשונה בעצמה — את המחזוריות שבגורל היהודי, שחיית אותו; את נסיון ההתרוממות-לאחר-המשברים שידעת אותו; את החיפושים אחר הכוח להמשיך ולבנות על ההריסות. אותו כוח שיצרת ובנית במו ידך.

זה שהיה בך — הלואי שיהא בנו באלו הימים.

יהודית

יוסף שריג

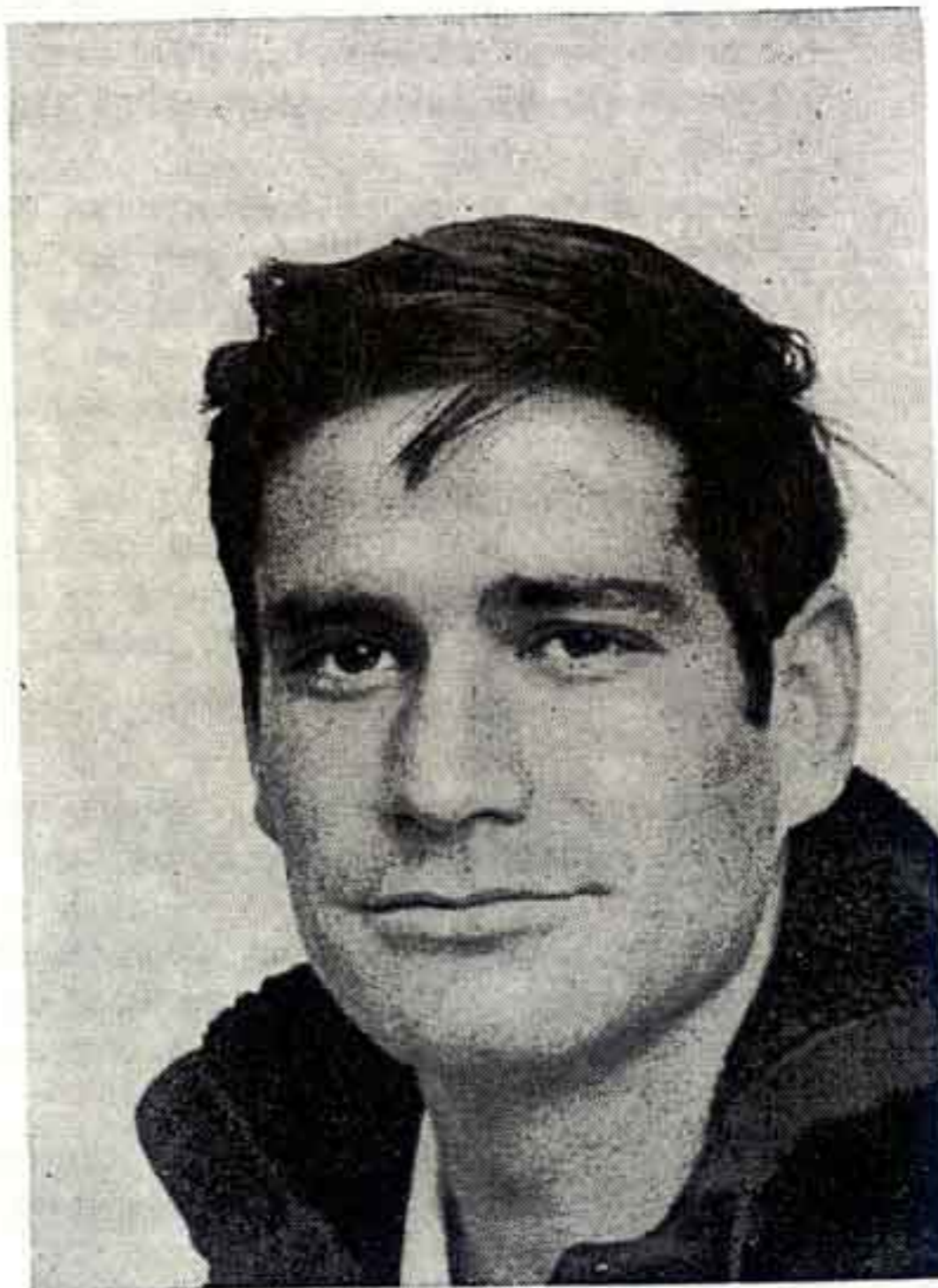
בן תקוה ונחום

נולד בבית השטה

כ"ט באדר תש"ד, 24 במרס 1944

נפל בקרב על הגולן

י"ד בתשרי תשל"ד, 10 באוקטובר 1973

יוסף נולד בבית-השיטה כילד שלישי בחמשת בני שריג. שמו קורא על-שם סבו — אבי אמא. למרות שנולד בתוך מלחמת העולם השנייה, כשאבא היה מזה שנים רבות בפלמ"ח, גדל יוסף באווירה רוגשת, חמה, עשירת חוויות, שירה, אחווה ושמחה. יוסף היה ילד רגיש ומוכשר. בגיל עשר התחיל ללמוד נגינה על פסנתר. זכורים לי ערבי חורף סוערים ויוסף בשקדנותו הולך במגפיו לצריף הנגינה הבודד והעזוב. הנגינה עזרה לו להפיג את פחדיו מהדרך החשוכה. שנות בית-הספר עברו עליו באושר. אהב ללמוד, אהב לעבוד, אהב מאוד את חבריו, ויחד עם הרצינות שבו השתתף בכל מאודו במשובות בני הכיתה. בנעוריו — נפשו סוערת ותמיד ליווהו קשרי אהבה. בחג המחזור של כיתתו, קבוצת „תומר“, כתב מילות לפזמונים, ניגן ושר — טוב היה לו בעשייתו. בן 17, בתום כיתה י"ב, הוא עורך את בטאון חטיבת בני הקיבוץ המאוחד „יחדיו“. התגייס בשנת 1962 לצה"ל והצטרף כמסורת המשפחה לשריון. מסיים קורס קציני שריון כחניך מצטיין. גם בצבא היה הרוח החיה בפעילות החברתית. כתב הרבה פזמונים למסיבות היחידה, שר וניגן. אהב את חבריו והם אהבוהו. מהצבא שב לעבודה בפלחה והרבה ללמוד בערבים. ב-1966 יצא ללמוד ב„אורנים“ במכון למוסיקה. ערב פסח 1967, הסדר הראשון שיוסף מכין את המקהלה והתזמורת בניצוחו. הסדר עבר בהצלחה ואנו מאושרים איתו. במאי 1967 נקרא ככולם לצה"ל. במלחמת ששת הימים היה בכוחות השריון שהגיעו לתעלת סואץ. הוא שב הביתה איש אחר, לאחר שפגש את המוות בין חבריו. בשובו נשא לאשה את שרה בת גבעת-ברנר. באותו קיץ יצא לארה"ב להשתתף כמדריך במחנה קיץ של נוער יהודי. ושוב אנו פוגשים בו בשלהי הקיץ משולהב מחוויות העולם הגדול שנפתחו בפניו. סיים את לימודיו ב„אורנים“ והחל ללמד מוסיקה בבית-הספר בבית. בחורף 1968 נולד בנו בכורו, אסף. ב-1969 יצא עם משפחתו לגבעת-ברנר, נקרע קרע במשפחה ויוסף שב הביתה. קשריו אל אסף היו עזים. היה מבלה איתו בטיולים ומעניק לו מעשרו. בבית — חילק זמנו בין בית-הספר והאולפנים למוסיקה „גלבוע“ ו„בקעת בית-שאן“. יוסף נותן ונותן. מנגן, מעבד, שר וכותב. אדם יוצר. יומיים בשבוע אשר נותרו לו מעבודתו המוסיקלית, הוא עובד ב„חרושת-מתכת“ ואוהב יומיים אלה של עבודה ופגישה עם חברים.

ב-1970 מקים יוסף משפחה עם נורית ובקיץ האחרון נולד להם בנם פלג, הנכד התשיעי לבית שריג. יוסף היה מאושר בהיוולד בנו וכולנו ליוונו עם נורית ויוסף את התפתחות התינוק החדש. יוסף אהב את הציבור בשמחתו. הוא משקיע זמן ומרץ בריכוז התזמורת ורואה בה שדה יצירה חשוב.

בחג החמישים של עין-חרוד המאוחד הכין יוסף את המקהלה ששרו בה חברים וילדים. רבים מחברי עין-חרוד שהשתתפו בחזרות נקשרו אליו באהבה ובהערכה. ביובל העמק ליד מעין-חרוד הכין את העיבודים המוסיקליים לתזמורת שליוותה את הגבעטרון. לאחר היכרות זו עם הגבעטרון הוא מוסר לביצועם את שירו „אור וירושלים“. לחגה של מעוז-חיים הלחין יוסף את כל השירים וכן לחג המחזור של בית-הספר המשותף לעמק חרוד. השתתף כל השנים במקהלת הקיבוץ המאוחד ותרם הרבה לאווירה המוסיקלית והחברתית הטובה שלה.

לחג חנוכה חדר-האוכל הלחין ועיבד שירים רבים, הכין את הזמרים וניצח על הביצוע המוסיקלי. אותה שנה היתה פוריה ומפתיעה בריבוי השטחים בהם השקיע את עצמו — בהגות, בקריאה ללא הרף, ביצירה פיוטית, בהלחנת שירים. תוך כך לא הזניח את עבודתו הקבועה. אותו יוסף השתתף בערבית-השמחה של הצעירים עם פזמוניו השובבים, באווירה האופיינית להם.

בחג העצמאות העשרים וחמש למדינה הכין את החלק המוסיקלי לשני ערבים, ערב הזכרון וערב החג, שהיו למאורע מלכד ומרגש לכל החברה.

בסוף שנת הלימודים האחרונה היה חג הבר-מצוה לקבוצת „שיבולים“, כיתתם של עמית ומיכל בני אחיו. לחג זה הלחין את שיר העליה השניה לנתן אלתרמן. כל אותו ערב היה גאה בביתו ובחברה שיודעת להרים את כל אירועי החגים שלה בכוחות עצמה.

התאונה של צחקי גרמה לזעזוע במשפחה, אשר פונקה כל השנים האלה של מלחמות, בחיי יחד טובים ובלא פגיעה. יוסף, שהיה רגיש במיוחד, התהלך כמוכה אימה. בערב יום הכיפורים שב צחקי לראשונה להכרתו. כל „שבט השריגים“ התאסף סביב מיטתו וחגג את הנצחון על המוות. ואז באה המלחמה — —

תולדות חיים, זכרונות, יצירה ומלחמות — רסיסי חיים. חיים של אח אהוב, רע יקר, חלק מהלב, לב כולנו. שנות אושר, של היחד היקר כל כך במשך עשרים ותשע שנים. רק עשרים ותשע שנים.

רות

רסיס

— — — כרבים אחרים תהיתי גם אני על יוסף שידע כה הרבה על מוסיקה קלאסית וחי אותה בעמקות, כיצד זה הוא משקיע מאמצים וזמן בתזמורת. האם אין זה בזבוז עצמו לדעת? באחד החגים, כשעמדתי על ידו נפעמת משפע האילתורים ועושר הצי-לילים שהשמיע, שאלתי אותו על כך. ואז השיב לי בערך כך, ועודני שומעת את קולו ורואה את עיניו העצובות: — „אמא, אין לך מושג איזה חוויה משה-כרת זו להרקיד ולשמח מאות אנשים קרובים וזרים לי ולהיות באותו זמן כל כך בודד ועצוב. ועוד דבר — דעי לך שמעולם לא ניגנתי אפילו פעמיים יצירה באותו האופן... ונדם.“

טרוף לבטים, תוגות וספקות היה יוסף, תאב חיים מאין כמוהו ושר על המות; משהו קיפודי מחוץ ונפעם, רגיש ומופנם. משורר. יוצר.

תקוה

והיתה הרמוניה

ומנחה. סמכתי עליו. תמיד הגיון ורגש. איך יכול להיות יותר נכון, יותר כן ויותר צודק ממה שאמר. היה אח, אח שלי, ותמיד התרגשתי כשדיבר או פנה אלי.

בשנה האחרונה הרבינו להופיע עם התזמורת, והיו הופעות... יוסף היה פוצח בשירה, ואני מצטרף אליו, היינו ממקדים מבט, והאורגן היה מתחזק, והתופים היו מתחזקים, והיתה הרמוניה, והיו דמעות. והיה לב אחד. כל כך חם, כל כך נהדר. כל כך אושר לרגע, כל כך שמח וכל כך עצוב. הרי הרי מוניה היא כאב, היא עצב, האם הרי גיש?

שאלו: מה הריצה, מה השגעון לנ-סיעות הארוכות ולהופעות המייגעות, מה הטירוף?

זה היה הטירוף...

העצמה והצעקה, הצלילים, ההר-מוניה... יוסף...

אייל

היה יום קרב בפאיד. בערב זוננו לאחור כשני ק"מ לחניון לילה. הדרגים לא הגיעו. למחרת המתנו עד הצהריים. לפתע בקשר קולו של ברן השואל את המג"ד — „האם אייל נמצא אצלך?“ תשובה ופקודה לעבור לרשת אחרת. ישבתי על הצריח ושמעתי. הנחתי את המפה ונגשתי בהרגשה קשה לטנק המג"ד. החברה בטנקים השכנים צעקו — „איל, תביא חבילות, אבא שלך נמצא כאן“. חשבתי — אילו חבילות אביא לכם, חבילות של כאב, של עצב?...

מיד הופיע גיפ ולקח אותי.

אמר ברן — יוסי נהרג, ורן פצוע. יוסי, הוא אמר, הרי זה יוסף. את יוסף אהבתי. לא אהב שקראו לו יוסי, אך השלים. הזכיר זאת הרבה פעמים. יוסף. אח אוהב ודואג, מלא חכמה, עינים נוצצות ומשגעות. שעות רבות בילינו יחד מחוץ למסגרת המשפחתית, בתזמורת. יחסים הדוקים נוצרו בינינו. שיחות ארוכות ונהדרות. היה עוזר

שאהבנו עד כלות

„תותח טווח קרבי טנק על אשׁ“

אפשר לקבוע כמעט בוודאות, שמשפט טכני ומוזר זה היו מלותיו האחרונות של האח הזה, האדם הזה, הטנקיסט הזה — יוסף.

צרוף מילים מסוג זה, הם בלבד היוו את תמצית ההוויה החותכת, הבוררת והמפויחת של כמה מאות בודדות של רביעיות-אדם רכובות על מכונות מלחמה, באותם ארבעת ימיתופת של קרב הבלימה ברמת-הגולן.

הידיעה הצורבת בחריפותה, שאין קוו שני, שאין תגבורת, שאין רזרבות, שכל טנק סורי שיעבור — יגיע מיד, תוך דקות, לכנרת, לגשר-בנות-יעקוב, לעין-גב, ידיעה זו הביאה כל טנקיסט להלחם כמוכה אמוק, כמטורף חסר בקרה, בתנאי קרב כמעט בלתי-אפשריים של עדיפות אויב מוחצת.

יוסף פיקד על פלוגה מובילה בגדוד צנטוריונים במעלה-גמלא, ונתקל בטנק אויב באיזור תוואי ההטיה הסורי. משם — שלושה ימים רצופים של לחימה והדיפה איטית וקשה של טנקים מהדביזיה הראשונה, שפרצה באזור חושניה.

יחד עם שאר יחידות השריון שלחמו בגזרה הדרומית הוסג לאחור ונותץ המאמץ העיקרי של הצבא הסורי.

יוסף עבר את כל התופת הזאת תוך החלפת שלושה טנקים שנפגעו. ביום ד' אחר-הצהרים, בשעות האחרונות של קרב הבלימה נפגע ונהרג עלידי טנק אויב בלחימה לכיבוש רכס המוצבים.

בכך תמה פרשת חיים של מוסיקה ושריון. פרשת חיים של אדם צעיר ברוך כשרונות עד להתפקע ורגיש כשבשבת.

נסתם הגולל על נשמה שאצרה אוצרות בלתי נדלים, נשמה של אח שאהבנו עד כלות.

17

מעגל קו ומושיק

כבר בגיל צעיר ביותר, הרחק והעמק בבאר זכרונותי, בגיל חמש כמדומני, צפה ועלתה בי השאלה-התהייה שניסוחה יכול להיות בערך כזה:

— האם הכרח הוא שיהיו תמיד בוקר ואחריו לילה, וחוזר חלילה?

חוויה זו של מחזוריות בלתי ניתנת לשינוי והמרה — נראתה לי גורלית, מאכזבת ומעציבה, כפי שאני יכול לנסח זאת היום.

זה היה המפגש הראשון שלי עם המעגל. בגיל הגעורים צפה ועלתה בי לעיתים מחשבה אחרת, רבת עניין ואופטימית במהותה:

— הרי אני, החי היום, חי ביום האחרון והחדש ביותר של ההיסטוריה, ברגע המתקדם ביותר שלה. לי היתרון של ראיית כל אלה שחיו לפני: הפרעונים, העברים, היוונים, הרומאים... אלכסנדר, קיסר, צ'ינגיס ונפוליון... וכולם — במובן קטן ודל-ערך אובייקטיבית, אך כה גדול סובייקטיבית — היו נחותים ממני: הרי הם לא ידעו מה קרה אחרי מותם, ואני יודע!

זה נתן לי הרגשה של מי שנמצא על גג זכוכית שקוף, מעל בניין ענק, כולו ראי חדי-כיווני, שבו, בכל קומה, שקופה הרצפה, ואטומה התקרה: ניתן להתבונן דרכה רק כלפי מטה, אל העבר, ואילו אני יכולתי להביט דרכה כלפי מטה, ויחד עם זאת לצפות בבטחה שקטה על ההתפתחות העתידה במשך המישים השנים הבאות.

איזה אושר!

[קטע הפתיחה למאמר שכתב יוסף ב-1972]

מה שם אקרא

מה שם אקרא לו קשיבוא קרוב
ויסיר מעלי את תבת הזכוכית

ויאמר: התבונן

אל הצבע החי

אל לבנה של האש

אל פרודת הזמן

אל המרחק האדיר והגבה

שקלם — אני.

מה שם אקרא לו קשיבוא קרוב
ויסיר מעלי את תבת הזכוכית?

16.1.1972

נקודת ארכימדס

בחצי ימי, והם בחץ,

שוטפים לאפלה,

וכבר האט המרוץ,

וכבר החל צונח,

קחיני עקשו, קוסמת.

קחיני יפת-עין,

ונשוב אל האור באין-זמן.

אם תהיי לי אדמה,

אהיה לך אני שמים.

16.10.1972

מאזנים

לעת זקנה אהיה באפורים,

ופני חברי אינם,

ומכירי — שמות באבן.

קשיבו לבלתי-שאת האבנים האלה,

אז אבוא בקהלם,

אסגר חומותי דממה.

31.12.1972

מיכה גולדמן

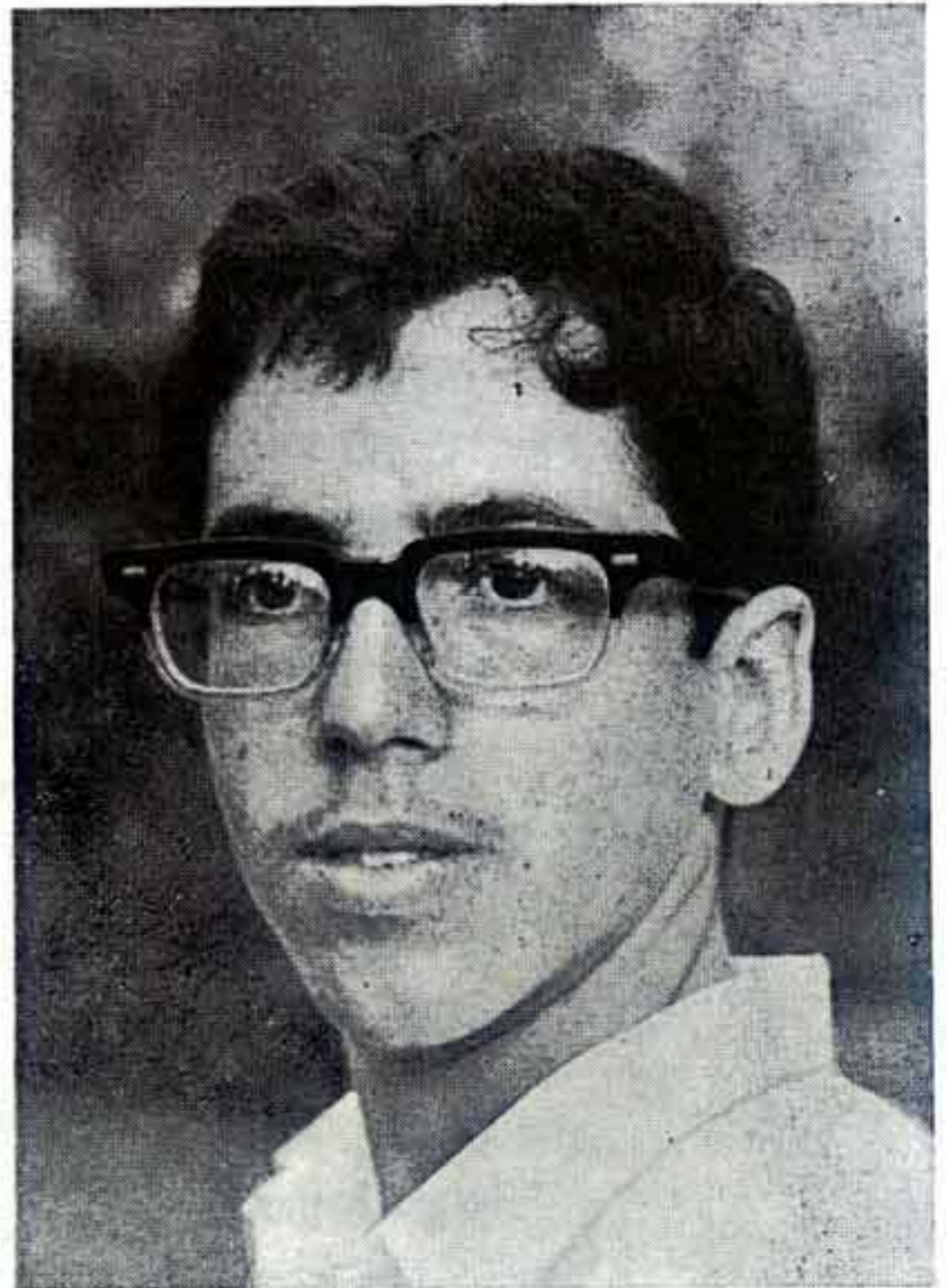
בן יפה ובנש

נולד בגדות

כ"ו בחשוון תשי"ד, 4 בנובמבר 1953

נפל בקרב בסיני

כ' בתשרי תשל"ד, 16 באוקטובר 1973

מיכה נולד בגדות בנובמבר 1953. תמיד הוא זכור לי מתקופת הילדות כאח הקטן והאמיץ שלי. בשנה שבה חיינו במושב „היוגב“ היה תמיד ראשון לכל מעשה הקשור בקצת אומץ — לרכב על סוסה; לראות איך אמא חולבת את המבכירה. לרדת עם תלת־האופן במדרגות הבית (מעשה שעלה לו בחבורה גדולה ויפה על המצח).

כשעברנו לבית־השיטה, הביאו אותנו לגן ב'. אני ישבתי בפינה ומצצתי אצבע. מיכה היה זה שהצטרף למשחק ומשך אותי אחריו. כבר בגיל הזה התגלה החוש הטכני המיוחד שלו — צעצוע שהיה מגיע, היה מיכה מנצל רגע שבו ההורים אינם, וכבר הצעצוע מפורק וקרביני השחורים, שבהם הקסם, גלויים ומפוזרים. ברגים, גלגלים קפיצים — זה עסק רציני! שנתיים היינו בקנדה, שם עבדו הורינו בתנועה. בבית היו תמיד חיות רבות — תוכים גמדיים, כלב, נחש קטן, צבי־מים זעיר ואוגר זהוב. האוגר היה שייך למיכה, שטיפל בו טיפול מסור ואמהי. היה לנו משחק נרחבים — מיכה היה מכניס את האוגר מתחת לחולצה, ואנו עושים „טוטו“, דרך איזה שרוול הוא יצא.

ומיכה, האח שהתבגר — ב"ב ובצבא. תמיד מוכן לעזור, לתת יד, לשמוח. יום שישי בערב, והמשפחה מכונסת בחדר. שיחות ארוכות, משחקים. ועל הכל שולט צחוקו הגדול, הטוב, החזק.

שבת בבוקר. הדשא מכוסה בחלקי ווספות. חברים באים, שואלים, מתייעצים. מיכה הוא בעל עצה, שהרי מגיל צעיר בילה במוסך, אצל אבא, וחיטט בקרבי מכונות. כינוס משפחתי מלווה תמיד באיזו ארוחה טובה, אם אצל סבתא ואם אצלנו. ומיכה שד בענייני אוכל. נהנה לאכול — בפשטות, בשמחה.

כשהכיתה שלו יצאה לטיול סיני, ישב שלושה ימים במוסך עם דני, והכין את המשאית לטיול. הוא ידע שלא יהנה מהשיכלולים והשיפורים שהכינו, מאחר שהיה במכוננית של משק אחר, אבל זו מסורת, שהמשאית של בית־השיטה תמיד הכייהכי, ואסור שקבוצת „חצב“ תקלקל את הפירמה.

התגייס לצבא בחור תמים וטוב, כמעט טוב מדי. היה לו קשה מאוד בהתחלה, במיוחד בכל מה שנוגע לאמון שבין אדם לחברו. אבל כשגמרו את הטירונות כבר הוקל לו בנושא

זה — החיילים נעשו קרובים יותר ולמדו גם להכיר אותו, את טוב הלב, את ידידותו, את הנדיבות.

והם מספרים עליו: „היינו יחד בתעוזה, בקו. מיכה היה מקבל חבילה, והופה — כולם מתנפלים. תמיד היה מחלק, וצוחק, צוחק המון“.

ועוד: „היו לו ידידות. כל דבר שנגע בו, היה כמו מסתדר מאליו“.

הוא הלך לקורס מט"קים. מצליח, מקבל ציונים טובים ובעקבותיהם — מגיע לחופשות רבות. „היה שקט כזה ולא צעק הרבה, אבל בחור לעניין“, אומרים חבריו בצבא.

והמג"ד שלו מספר: „את מיכה הכרתי רק בשם ובפרצוף, אבל המ"פ שלו אהב אותו מאוד. תמיד, בכינוס מפקדים, היה מזכיר אותו. בכל פלוגה יש כמה חבר'ה שנותנים את הטון. הוא היה כזה. בחור רציני וטוב“.

כל כך הבין את דאגתנו לו עם פרוץ המלחמה — הקפיד לשלוח כל יום גלויה. עד שנהרג. מיכה — עיניים שחורות, גדולות, וטוב-לב בהן. מיכה — ידידות. מיכה, מיך.

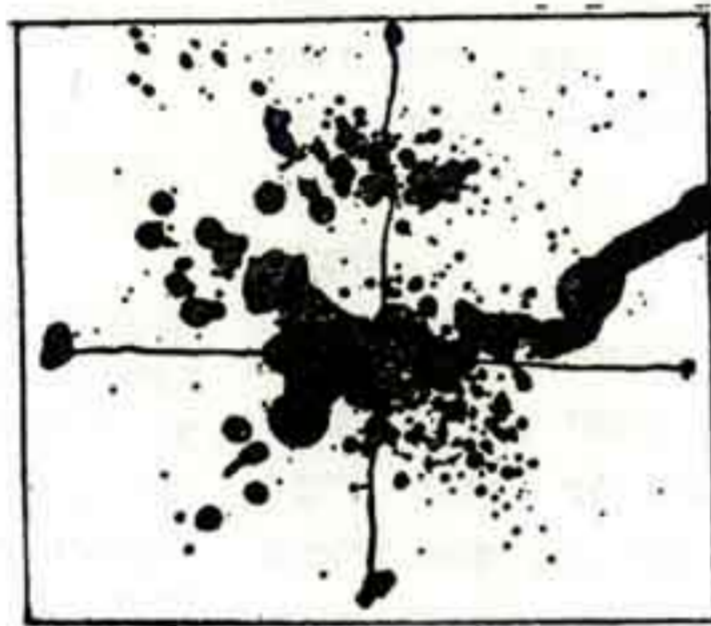
רוחיק

פ ר ש ת ה ק ר ב

גדוד השריון שבו שירת מיכה כמפקד טנק, היה בקוויים, מול תעלת סואץ, עם פרוץ האש ביום הכיפורים. הגדוד נכנס מיד לקרב, וספג מכת אש קשה ביותר — כמעט כל הטנקים שלו נפגעו, ורק חמישה נותרו שלמים. הגדוד תוגבר בצוערי בית-הספר לשריון, והמשיך בלחימה.

בלילה שבין ה-15 וה-16 באוקטובר לקח הגדוד חלק בקרב על ראש הגשר, בפריצה למערב התעלה, ורבים מאנשיו נפגעו, בכללם הטנק של מיכה.

סיפר מוטי, חבר לצבא

ביום הראשון של המלחמה, בערך בעשר בלילה, עוד היינו בקו התעוזה. אני הייתי בקו קדמי יותר וחטפנו פגיעה. כל הצוות יצא בעצמו מהטנק והתחלנו לרוץ אחורה לעבר הטנקים שלנו. שמעתי את מיכה נותן פקודה לירות עלינו. הוא חשב שאנחנו מצ'רים. לא יכולתי להתקשר אליו, רק שמעתי אותו בקשר. חטפתי רסיסים ברגליים, אך טיפסתי על הטנק מא-חור ונתתי לו מכה על הראש. הת-חבקנו כמו משוגעים.

באותו לילה פינו אותי. עוזרי סיפר לי אחר כך שבאחד הלילות הבאים הם חטפו פגיעה בטנק, והוא התחיל לבעור. כל הצוות יצא מהטנק, והוא ראה גם את מיכה יוצא. אינני יודע מה קרה לו אחר כך.

מיכה היה מפקד טנק טוב. כל דבר שהיה נוגע בו — היה מסתדר מעצמו. הכרתי אותו ארבעה חודשים בסך הכל. הוא היה חדש בפלוגה, קצת שקט בהתחלה, אבל אהבנו אותו. ראינו תמונות של הקרטינג שהוא בנה. לפעמים היינו מקלקלים בכוונה את הפנסים הקטנים של הטנק, רק בשביל לראות איך הוא מתקן אותם. הוא היה יכול לשבת שעות ולהתעסק עם כל החוטים והברגים, ותמיד זה היה מצליח לו. הוא היה אשף ה-תיקונים.

מכתב מאת חבר של מיכה, שלא ידע על נפילתו בקרב. נכתב ונשלח לאחר מותו.

13.11.73

מיכה,
די הרבה. לא רק לגבי טנקים, אלא בעיקר לגבי גישה חיובית לעבודה.

זמן מה אחרי שאתה הלכת ל-קמ"ט אני עברתי לנח"ל לא רחוק מביתך — קבוצת מעלה גלבו. עד שפרצה המלחמה עבדתי די קשה שם וגם אהבתי את העבודה. להתראות —

מיכאל

מה נשמע? די הרבה זמן רציתי לשבת ולכתוב לך מכתב, אך מתוך עצלנות, או פשוט לא ידעתי מה לספר — ולא כתבתי.

בטח היה ברצונך קצת לשכוח את הטעניקשר שהיה לך וכל הצ'רות שהוא עשה לך. אך אני לא יכולתי לשכוח אותך. אתה, אף על פי שלא תאמין לי. לימדת אותי

לפנות החיים

קצת אחרי שהשמש הפציעה
חצב נגדע בדמי ימיו

לפנות החיים

קצת אחרי משאלה שהביע
בקרב נפל ומלאך מעליו

לפנות החיים —

בין הקייץ החם והסתיו
בין הים הכחול למדבר

לפנות החיים —

של היופי הזך שאהב
שלפתע נדם ונגמר
לפנות החיים

אחרי החיים

חצבים זקופים.

בני צורף

מתוך מכתבים

5.1.72

משפחה שלום!

אחרי שכליכך הרבה זמן רוטנים, בוכים ועושים דאוויץ — משמע: רושם — הגיע הזמן להודות על החבילה שהגיעה בליל אמש ובי עיקר לאיציק על הפלגלית והחוטרה, שכבר נמצא בשימוש מלא לפי הור"אותיו המלאות של „הסמל". אחרי שאתמול הגיעה החבילה מכם, הגיעה היום החבילה מוועדת קשר. אז לא רק שאני צריך ללכת פעמיים לחתום על זה שקיבלתי את החבילה, אלא אני צריך לסחוב חבילה ששוקלת 5 ק"ג לאורך 50 מטרים! לא איכפת לי שמגיעות חבילות, אבל בכל זאת קצת התחשבות!!!

הגיע ה„שיטים" בתוך החבילה של ועדת קשר, אבל כל הדברים הקטנים והאינטימיים שבמשק לא ידועים לי. לכן יש לעדכן אותי באיזה מכתב צעיר.

ועוד דבר — מסדר הסיום שלנו הוא ב-27 לחודש, לכן קחו את הענין בידיים, וירכב הזמן והיכון ליציאה!

להתראות,

מיכה

הורים שלום,

29.4.72

אני מקווה שאתם מבינים שכשישנים בסביבות השלוש שעות ביום, אין זמן לכתוב מכתבים. עכשיו מגיעה השבת, אז ברוך השם יש זמן, ואפילו לישון.

אתמול היה לנו התקל הראשון עם המדבר. היתה פה סופת חול לא גור-מלית. האויר היה אדום ממש, בלי גוזמה, מהחול ואור השמש. בתוך הבי-תים הכל היה מלא אבק, כאילו היתה מלחמה עם שקי קמח. לא ראית מטר לפניך. אני עובד במטבח. קריעה לא גורמלית. אבל חוץ מהחול היו עוד חמש שואות. 5 ביתנים של 3 חדרים התהפכו מהרוח. 2 התהפכו על הגג ו-3 הסתפקו בשכיבה על הצד. היו נפגעים, אבל לא משהו רציני. יודעי דבר טוענים שזו לא הפעם הראשונה, ובכל זאת לקח לא נלמד. לקראת הערב הרוח קצת שקטה. התמלאנו תקווה, אבל הרוח שוב חזרה. וכמובן, החול אתה. בקיצור — שק החוויות מתמלא.

מה שכן — התנאים, פרט לשינה, ממש מצויינים. ישנים מספר קטן של חברה בחדר, על מיטות גומאוויר; אוכלים ממש טוב, עם מנה ראשונה, שניה כיוצא בזה.

מיכה

הורים שלום,

20.5.73

כמנהגנו, אם יש הזדמנות לשלוח מכתב עם ידידים בדואר אזרחי כדאי לנצל אותה. היום הגיעה החבילה ש-שלחתם. אין לכם מושג לאיזה עיתויים מדוייקים אתם שולחים את החבילות. הבוקר הסתובבתי ואמרתי לאחד הי-חבר'ה: „אם מגיעה חבילה היום או מחר זה אידיאלי ואפילו פסטורלי". ובכן — החבילה הגיעה, והפסטורליות נובעת מזה שלמחר מתוכנן איזה תר-גיל גדול שיארך יום ומשהו. משמע, יום פלוס להיות על הטנק, כשהמזון העיקרי הוא פירות וסנדוויצ'ים שאנחנו צריכים להכין לעצמנו. אין מה לדבר שהחבילה במקרה זה בהחלט סותמת את החור שנוצר. בקיצור — כל הכבוד.

אה, כן נזכרתי: אורי אמר עוד כשהייתי בבית שהוא רוצה לשלוח לי מכתב. משום מה לוקח למכתבים שלו יותר משבועיים להגיע אלי. לכן צריך להזכיר לו את הנושא. נוסף לכך, כשי מגיע דו"ח מן הקוו צריך להעלות את הנושא בפניו, וזה בטוח יעורר אותו ויעמיד אותו במקומו. תפסת ילד?

אם כן — קח לתשומת לבך.

להתראות — אני כבר מתגעגע —

מיכה

גלויות אחרונות

בלי תאריך

הורים וכולם שלום!

דאגותיכם לשוא. הכל בסדר ביני-תיים. אני בריא ושלם ומרגיש בסדר. מתגעגע מאוד הביתה.

בתקווה, בקרוב

שלכם מיכה

11.10.73

הורים שלום!

אני רשע, אני יודע. אבל לא תמיד אפשר לשלוח מכתב, וגם לא תמיד אני זוכר לכתוב את התאריך. הגלויות הקודמת היתה מה-10. הכל בסדר, ואני עדיין מרגיש טוב.

להתראות. מיכה

גרשון דויד

בן חנה ומנחם

נולד בבית-השיטה
ח' באב תש"ט, 3 באוגוסט 1949

נפל בקרב בסיני
י"ט בתשרי תשל"ד, 15 באוקטובר 1973

גרשון היה מדור הבנים שנולדו לאחר קום המדינה ובשלהי מלחמת השיחרור. בגיל 9 חודשים חלה בשיתוק ילדים (שפגע במשק בצורת מגיפה). הוא חלה בצורה קלה, אך יתכן שזו הסיבה לכך, שהתפתחותו בבית-הספר היתה איטית במקצת. רק עם התבגרותו התגבר על כל הקשיים שליוו אותו בילדותו. הוא גדל כילד נוח ושמח תמיד בחלקו. הצטיין בנועם הליכות ומצא מקומו בחברה, תוך דאגה מתמדת לאחרים.

עם השנים יצאו שני אחיו הגדולים את הבית, והוא נשאר לנו כ"בן יחיד". בסיום לימודיו, בשלהי 1967, פרצה מלחמת ששת הימים. הכיתה גויסה לעבודה במשק, ולא זכתה לחוויה — השמורה לכל ביתה — הכנת "ערב הסיום" ו"חג המחזור", כמקובל במשק.

עם גיוסו לצה"ל התקבל לבית-הספר לטייס, בו למד במשך שנה וחצי, ועמד בכל המבחנים העיוניים, אולם נכשל בסוף בבחינות המעשיות — בעצם הטסת המטוס. הוא עבר לשריון, נעשה טען-קשר בטנק, ושירת יותר משנה עלייד התעלה. שם עברה עליו כל האימה של מלחמת ההתשה.

כאשר השתחרר מהצבא התלבט — כרבים מבני תקופתו — אם לחזור הביתה, למשק. אנו, ההורים, ניסינו והצלחנו להסביר לו, שאיננו יכולים לתת לו בית אחר מלבד בית-השיטה, וכי לפני שיחליט החלטה כלשהי, ינסה לבוא הביתה לתקופת-מה, וכן עשה.

עוד בבית-הספר התקשר לפרדס, ועם בואו הביתה מצא שם שוב את מקומו, ניסה לקדם ולפתח את הענף. אך לא הסתפק בפעילות בשטח המשקי; גם לחברה נכנס בהרבה מרץ. היה אחד ממייסדי הדיסקוטק, וכן מילא ברצון רב תפקיד של מדריך בבית-הספר, והיה פעיל בחוגי-הבית של הצעירים ובספורט.

אחרי שטעם פעם את טעם הטיסה, לא השתחרר ממנו. לאחרונה ביקש מהמשק חופשה, על-מנת להגשים את חלומו הישן: לעשות רשיון-טיס אזרחי, ואולי — לאחר מכן — רשיון למטוס-ריסוס.

בקשתו אושרה, והוא עמד לצאת מהמשק אחרי החגים, אולם לא זכה.

ניסינו בחוג המשפחה ובין ידידים להעלות את אופיו. בעיני כולנו מצטיירת דמות של אדם אוהב ואהוב, תמיד מוכן לעזור לזולת, ועל פניו בתצחוק וחיוך. הוא האמין, שאם אדם רוצה לעשות משהו כדי להתקדם ולקדם, עליו לנסות ולעשות, ולהגשים את תוכניתו. הוא — הבן הצעיר — דאג לנו, ההורים, עד כי לפעמים היה נדמה לנו, שהוא המבוגר וראש המשפחה.

פרשת הקרב

גרשון השתייך לפלוגה אשר הועברה מחטיבתו המקורית לחטיבה אחרת, אשר משימתה היתה — לפרוץ את קווי המצרים שממזרח לתעלה, ולהגיע לתעלת סואץ מצפון לאגם המר הגדול, ולאפשר הקמת ראשי-גשר לכיבוש הגדה המערבית של תעלת סואץ. חטיבה זו פעלה במסגרת האוגדה של אריק שרון.

הפלוגה יצאה עם חשיכה לקרב. נתן שונרי היה האחרון מאנשי בית-השיטה שראה אותו וברכו לשלום. היה זה בליל יום ב', 15.10. הפלוגה נעה בציר איגוף דרומי ופרצה אל גדות האגם המר, כארבעה ק"מ מקצהו הצפוני. בקצה האגם היא נחלקה לשני כוחות — הכוח שהיה בפיקוד המ"מ, ובו היה גרשון, נע צפונה על הכביש לתפישת הצומת.

כאשר הגיעה הפלוגה לצומת פגע טיל שמאל בצריח הטנק של גרשון. כל שלושת אנשי הצוות, וגרשון ביניהם, נהרגו. הנהג נעדר. זה קרה בערך בשעה 22.00 בלילה. באותו לילה הועברה חטיבת צנחנים אל הגדה המערבית.

למרות ההצלחה של הלילה הראשון, הצליחו המצרים להתארגן למחרת ולחסום את ציר הגישה אל ראשי-הגשר. היתה סכנה של ניתוק האוגדה בצד המערבי. לכן, בלילה של 16.10 תקפה חטיבת צנחנים את מיגנן הנ"ט המצרי שאיים לנתק את ראשי-הגשר. היתה זו מלחמה מרה, עם אבדות קשות. בסיומה נמצא צה"ל בשטח נרחב ממערב לתעלה.

לעומת זאת, קל לי לראות את המוות הטבעי מתוך זיקנה. הוא הגיוני. אנחנו רואים אותו כחלק מקיומנו המחזורי, הפשוט. ויש לנו מספיק זמן להתכונן לקראתו, להבין אותו.

יודעת, פתאום נכנס לי ג'וק לראש. שאלה מוזרה כזאת. מדוע פתאום הפי-סיקו לכתוב את התנ"ך? הרי בבית שני לא הפסיק להתקיים העם היהודי. 2000 שנה ישב בגולה ועשה הסטוריה. למה לא מצרפים את זה לספר היפה הזה, על העם הזה?.. ועכשיו, בונים את הבית השלישי, למה אותו לא מכי-ניסים לתנ"ך? זהו עוול לדורות הדי-באים.

די, אני כבר עייף ומבולבל.

שלך

גרשון

גלויה מהימים האחרונים
להורים שלומות!

זה שבוע שאנו יושבים אל מול בני דודנו. קצת רבנו אבל בדרך כלל היינו שקטים. גם הם די עדינים. בקי-צור, אנחנו מרגישים טוב, חושבים המון על הבית ואני חושב שאתם סך הכל, טובלים יותר. ועד שניפגש מסרו ד"ש לקרן, צפי-רירה ולשאר ששואלים עלי, וידידי האחרים.

שלכם

גרשון

יום ג', 8.8.72

הלכתי לצלצל אל א. והנה היא ישנה כבר. אולי טוב ואולי חבל, כי טוב שאת ישנה, אבל לי נורא מתחשק לשמוע אותך...

חשבתי קצת על מה שאמרת על המוות ונזכרתי שכאשר הייתי בתעלה, חשבתי הרבה על המוות ונורא פחדתי ממנו כפי שהוא נשתקף שם. אכזרי, לא טבעי, מכוער וקוטע. כזה שמשאיר חלל ללא יכולת להבין אותו.

ואולי התייחסתי אליו בצורה כזאת אחרי שראיתי מספר פצועים וראיתי כמה נוראים הם פצעייהם, אשר נעשו בלא הבחנה.

את גרשון אהבתי נורא. הוא היה חבר טוב שלי ושחקתי איתו הרבה, עכשו הוא מת. כבר מתו לנו חברים כמספר האצבעות ביד שלי. זה נורא עצוב. אני נזכרת בשיר נחמן מברצלוב היה אומר לא להתיאש כי הגיעה עת קשה רק לשמוח יש ואני לא יכולה לשמוח כי זה נורא עצוב לי ש-גרשון מת וכל שאר החיילים של הארץ שלנו.

דורית המאירי, בת 6

מתוך מכתבים

29.10.68

להורים שלומות,

גם אותי הפתיעו המפקדים שלי. לא ידעתי שיש להם לב של אמא. וכי איזו אמא תשלח את בניה בקור הזה, להסתובב בארץ הזאת, עם הנהגים ה-פראיים שלה? באמת מסוכן. ולכן החליטו לתת לנו סדר חופשות חורף, כלומר — כל שלושה עד ארבעה שבועות לצאת לבקר את ההורים שלנו. סידור זה לא חל על כולם, כי לגבי חלק מהחבר'ה הוחלט שגם זה מסוכן ומיותר מדי, ולכן ריתקו אותם למשך חודש. להפתעתי — אותי לא ריתקו, למרות שקבעו שאני נורא רגיש לנזלת.

בשבת הבאה כפי הנראה שאגיע. זה לא בטוח עדיין, כי יתכן שיגלו שאני רגיש להתקררות, ואז אגיע בעוד כמה שבועות. ומכיוון שאתם לא מתגעגעים, אז — הכל בסדר.

להת'

גרשון

כמות שהוא

פרקי שיחה של בני הכתה

ועתה רק ענן מעטר תלתלי-זהבך,
רק ענן, בלובן וברוך.
והרוח נפח בענן, שנסע לו,
ונותרת אתה לבדך.

ונותרת אתה לבדך — מרחוק,
מכפליים-רחוק שאהבנו.
ונותרו לנו רק זכרונות נעימים,
על ימים שאבדו, שאיבדנו.

(ג. כיתה י"א)

חבר צעיר

עדין הנפש — העדינות והשקט ליון
אותו בכל מעשיו ודרכיו. במשא ומתן
עם כל אחד מחברי הענף ובהבהרת
דעתו למרות הקשיים העצומים הכי-
רוכים בנשיאה בעול של רכוש ענף
כה גדול. וככה המשיך בעבודה קו-
לקטיבית גם בעת שלא רכז את הענף.

למד והמשיך — במשך זמן עבר
דתו בפרדס, היה שואל, מתייעץ, מקי-
שיב ומסתכל. השתלם במקצוע, המשיך
לעקוב מה דרוש בכל עונה ועונה ובי-
עיקר בעונות הקריטיות הקובעות את
היבול והטיב וזה הועיל לענף. עתיד
חשוב גשקף לענף ולו.

מסירות עד מלא יכולתו — במשך
זמן עבודתו בפרדס התמסר לו בכל
כוחו ולפעמים מעל כוחו, בכדי להרי-
ציא לפועל מה שדרוש לטובת הענף
והמשק. ובאותה המסירות המשיך לטור-
בת העם והארץ.

ראובן ליון

ידע לטעת באחרים הרגשה שיש על מי לסמוך, ואולי היא שעשתה
אותו מעין אב מאמץ למתנדבים ולחבר'ה צעירים ממנו. מתוך נטייתו
לקשר חברי וספונטני, היו לו תמיד „בני חסות“ אותם אימץ. זוכרים את
קיט שהיה אצלנו באולפן ואח"כ נשאר במשק? איך גרשון ליווה אותו
בתקופת עבודתו בפרדס. אחר כך עם התגייסותו של קיט לצה"ל, המשיך
גרשון להיות לו מעין יתד או מאחו בבית השיטה. פעמיים ערק קיט מהצבא,
וגרשון הצליח לשכנע אותו לחזור ליחידתו.

כשאמה של קרן ביקרה בארץ, טייל איתן גרשון והביאן לסיור בעתיקות
מגידו. ספרה קרן:

כשהגענו למגידו היה השער לאתר העתיקות סגור. גרשון הציע שנקפוץ
מעל גדר-התייל ונכנס פנימה. היה בחורף, האדמה היתה בוצית והתלכלכנו
מאד במבצע הקפיצה. פתאום ראינו את אחד השומרים. גרשון צעק: „down“,
ושלושתנו נשכבנו בתוך סבך העשב הגבוה והרטוב. וכך, בכל פעם שה-
bloody האיש הזה עבר לידנו בצענו up and down.

רוחב הלב היה מתכונותיו הבולטות. מוכן תמיד לעזור, בכל מצב ולכל
אחד. התשובה השגורה על פיו היתה „אין בעיות“. הוא היה „הנהג של
החבר'ה“: כל מי שרצה לקפוץ למקום כלשהו, ופנה אליו בבקשה שיסיעו,
היה נענה בחיוב.

פעם נסינו ללמד אותו לרקוד. באחת המסיבות. גרשון אמר פתאום:
„די, בואו לחדרי ותלמדו אותי לרקוד“. שעות עמלנו ללמד אותו, אבל
זה לא כל-כך הלך.

בראשית כתה י"ב, במפקד פתיחת הלמודים, התכוננו לפי מסורת ביה"ס
לשאת על כתפינו את הילדים העולים לכתה ב' דאו — קבוצת „שבולים“.
רבקה לב ניגשה במיוחד אל גרשון, וביקשה שהוא יהיה זה אשר ישא על
כתפיו את שמעון. ומדוע גרשון? כי בו ראתה בחור לענין, וצפתה שבנה
יהיה מין גבר כמוהו.

התשוקה להיות טייס לא עזבה אותו מעולם. גם לאחר שעזב את קורס
הטייס ונהיה שריונאי, נשאר משוגע לענין. בימים אלה התכונן לצאת
מהמשק לשנה, כשמטרתו היתה להצליח בדרך אורחית לזכות ברשיון הטייס.

רצון חזק מאד לפעול, לעשות. תוכניות בתחילתה של הדרך.

משה שחורי

בן שרה וליטה

נולד בבית-השיטה
כ"ח בסיון תש"ו, 27 באפריל 1946

נפל בקרב בסיני
ט"ו בתשרי תשל"ד, 11 באוקטובר 1973

משה, בן שרה וליטה, נולד ב-27.6.1946, וימיו הראשונים — בסימן השבת השחורה. הוא, בן להורים שעלו ארצה בספינת מעפילים רבת תלאות, עלה כצבר יפה, מושרש, קיבוצי. בתוך כיתתו הגדולה, קבוצת „כפירים“ העשירה, לא בלט משה לעין המסתכל מן הצד. אך ביטוי לנפשו המתרשמת השאיר ברשימותיו המעטות אשר כתב — על מוטל אדר ז"ל, על אלי ביקליס חברו, רשימות על קליטת ילדי-חוץ ועל קליטת הבנים השבים מן הצבא. אחר כך במכתביו הרבים לבני משפחתו.

משה שירת בצה"ל בשנים 1965—1968. לאחר מכן יצא לשנת-שירות במשגב-עם, אך כשנפגש מקרוב עם בעיות הישוב הצעיר וראה פנים-אל-פנים עד כמה הוא זקוק לאנשים הנושאים בעול, החליט להאריך את שבתו שם, והתלבט אם לראות את המקום כביתו. ארבע שנים חי במשגב-עם, שם פגש את שלומית, בת גבעת-חיים ונשא אותה לאישה. במרץ 1973 חזר הביתה עם שלומית וכאן החלו לבנות את ביתם המשותף.

אוהב טבע ונוף היה משה מילדותו, מתרשם וער. במכתביו למשפחתו יש הד רב לחיי הישוב בו חי, ישוב-ספר זעיר עם בעיותיו, על יתרונותיו וחסרונותיו, בהשוואה לביתו, בית-השיטה. משה מזדהה, מתמסר, פעיל, מתמודד עם אתגרים ומוצא סיפוק.

מתוך המכתבים למשפחתו עולה תמונת חיי בני דורו: השירות בצבא; מלחמת ששת הימים בה לקח חלק; מילואים במלחמת ההתשה בסיני; חוויות של משק ספר מופגז. רק ממלחמת יום הכיפורים לא הספיק לכתוב. יצא, ומאז לא נתקבל ממנו דבר. שבועות ארוכים היינו כולנו שותפים לחרדה ולציפיה של בני המשפחה, אך התקווה לא נתמלאה, ומשה לא שב.

ולא נותר לנו אלא לקוות, כי לא ירחק היום ומשה יובא לקבר ישראל ותימצא לו מנוחה אחרונה.

משה שחורי, סגן תותחנים, הצטרף לפלוגת שריון בתפקיד של קצין תצפית קדמי. גודד השריון הזה לחם בגיזרה הצפונית, באיזור קנטרה, מול הארמיה המצרית השנייה וסבל אבידות קשות. ביום ד' (10.10) נפגש עוד עם שלמה אגוזי, ומצב רוחו היה מרומם. בקרבות שהתפתחו למחרת בבוקר, יום ה', 11.10, היה משה בטנק המ"פ, כאשר הפלוגה נקלעה לאש מצרית כבדה, וחלק מאנשיה נפגעו. משה דיווח בקשר כי המג"ד ומפקד הסוללה נפגעו. בשעה 8 לערך נעו שלושת הטנקים שנותרו כשירים לאחור, לשם תיחמוש ותידלוק, ואז הופצצו ע"י מיגים מצריים ועלו באש. רוב האנשים שהיו בהם נפגעו, ומן הטנק של משה נחלץ רק הנהג. הטנק השרוף נותר בשטח ההפקר שבין הצבאות.

מתוך מכתבים

יום שלישי, 6.6.1967

להורי ולאחותי אשר בבית, ד"ש חם!
השעה כעת שעת בוקר מוקדמת ואנחנו כבר לאחר יום לחימה אחד. כמובן שמהדורות החדשות מרתקות את כולם למקלט הרדיו הקרוב ביותר. אתמול אחה"צ ראיתי את כל מה שקרה באזור התענכים. הכל היה מונח כאילו על כף היד. ההצגה התנהלה ממש לפני. מטוס אויב "עבד" לפנינו, קרוב מאוד ולנו לא נותר אלא לתקן את אשר עיוות.

עד עכשיו לא זוננו ממקומנו, אבל אין לדעת איך יתפתחו העניינים ואני תקווה להפגש פנים אל פנים עם אחד מהצד השני.

אני מקווה שאת המשק לא תקפו ולא יתקיפו כל כך מהר. רק שאתמול ראיתי שריפה רצינית באזור כאוכב ו"מולדת", דבר שדגדג לי קצת בלב.

הלילה חזיתי בקרבות באזור ג'נין. ישבנו וצפינו במשחק האורות הנפלא...

התוצאות של יום הלחימה הראשון מעודדות ביותר וגורמות פה להרבה קורת רוח.

קראתי בעתון על מותו של גיורא. אילו הייתי יודע על כך יותר מוקדם יתכן והייתי מגיע ללוויה.

פה שומעים כל הזמן את רעמי התור תחים העובדים בלי "שביתות" ואני מקווה להכנס ל"עסק" בקרוב.

ד"ש חם לכולם

שלכם

משה

14.6.1967

לדליה היקרה ד"ש חם מהאח הנמצא בשטח סורי איישים!

את יכולה לתאר לעצמך עד כמה קשה היה להגיע עד הלום והביצוע דרש מלחמה עיקשת וקרבות רבים. כיום האש פסקה לאחר הסכם הפסקת האש עם הסורים. אנחנו נמצאים בעיר סורית עצומה, וכעת אני כותב לך מעל גבי שולחן ערבי הנמצא כמובן בתוך בניין שתושביו נסו והשאירו בו מכל טוב. נשאר פה שלל רב הכולל כלי מלחמה רבים בשטח הצבאי וכל שאר מיני הפצי ערך רבים אשר רבים המתנפלים עליהם.

דליה יקירה, לא הייתי בבית כבר למעלה מחודש ובודאי לא אהיה עוד הרבה זמן. עד עכשיו לא קיבלתי שום סימן מהבית שבאמת שם הכל בסדר ואני מחכה בקוצר רוח לשמוע משהו על הנעשה בבית. — — —

ממני, האח המתחיל להתגעגע.

משגביעם, 5.5.1969

הורים יקרים,

משגב זהו משק של שמונים חברים שמתוכם עובדים בענפי ייצור רק 15 איש. בהכרה מלאה אנשים עובדים ב"שבתות וחגים, שלא לדבר על שעות נוספות יום יום. אותי הפתיע בהתחלה הדבר, יותר מאוחר התרגלתי לעובדה, וזה כלל לא נורא.

בבית השיטה עובדים לפי השעון, קמים לעבוד לפי השעון, הולכים ל"אכול, הפסקות וסיום עבודה — הכל לפי השעון. פה, הכל שונה באופן מהר תי. כאן הדברים מתנהלים לפי הרגש, בייחוד אצלנו שיש פיגורים בעבודה, כך ששעות נוספות ביום ושבתות של עבודה עוזרות להתגבר על הפיגור הקיים. זהו דבר שיש להתברך בו.

סיני, שבת 24.1.1970

לאחראים על הבית, שלום!

באופן כללי הגזרה בה אני נמצא די שקטה. כמובן, הכל יחסי וניתן לשינוי בכל רגע. עד עכשיו היה בסדר. מדיניות התגובה היום היא כזאת — להחזיר כפליים למקום שממנו ירו בך. כך שתאמינו שאנחנו אף פעם לא נש"ארים חייבים.

אתמול נכנסו מספר מטוסים שלהם לשטח שלנו וזרקו את מטענם כל כך רחוק מהמטרה, כאילו אמרו: העיקר שנזרוק את הפצצות ולא נחזיר אותן לבסיס, כדי שהמפקדים לא יצעקו. מובן שהם לא פגעו בכלום.

לפני נמצאת העיר איסמעיליה הנר-אית ממש עזובה. על גדות התעלה נמצא בית חולים גדול אשר המצרים העלו על גגו צלף שירה מדי פעם אל החיילים שלנו. לא היתה ברירה מאשר "לדפוק" על המקום מספר פגזים שעשו את שלהם וכעת הגג תלוי על בלימה.

בתקווה להתראות בקרוב

משה

משגביעם, 13.6.1970

להורים, המון שלום!

— — — המפקד של הברימצווה גזל ממני כל כך הרבה בתחומים שונים, שרק עכשיו אני מתחיל להרגיש שבי אותה תקופה הייתי אוכל ונושם את עניין המפקד. חשוב היה לי מאוד מאוד להצליח בו, מבחינה כללית — שיהיה יפה ומוצלח, וגם מבחינה אישית.

ימי עבודה ל"מבצע" זה כמעט ולא קיבלתי. סדר-היום שלי כלל — קימה ב"4.00 — להשקאה בפרדס ולאחר מכן עליה למעלה להכנות למפקד. כשכבר נגשתי לתרגול הסתבר לי להפתעתי שאין עם מי לעבוד. — — — אני משתדל לא להכנס לפרטים, כי זה עניין של הרבה זמן ודפים. — הגיע יום המפקד ובשעת תרגול על גשר

החבלים. כשהילדים על הגשר, הש-
תחר אחד המוטות ואיתו התחיל לד-
פוק לי הלב מהר וחזק. הוריתי לילדים
לרדת והחלטתי לפרק את המתקן ולב-
נותו מחדש. וטוב שעשיתי כך...

ודאי כבר סיפרו לכם שהצלחת
המפקד עלתה על המשוער. והרבה
אנשים לחצו את ידי וברכו אותי. הסי-
פוק היה גדול. אני חושב שסוד ההצ-
לחה תלוי בהעזה שלי לבצע דברים
שאחרים לא חשבו עליהם.

ביום חמישי האחרון התקיים הדיון
במזכירות הקיבוץ על המשך השארותי
במשגב. הוחלט על המשך השארותי,
כעת יותר קל לאחר שקיימת החלטה.

הנוף מקסים מכאן. העמק פרוס
ממש לפני.

כתוצאה מהחום השתוללו על הרמה
והחרמון שרפות ומפה זה נראה יפה.
כל היום וכל הלילה שומעים יריות-
תותחים. אלה תותחים שלנו שיוורים
ללא הפסק לכיוון אזור ה"פתח לנד"
בלבנון.

6.11.1970

הורים יקרים,

קצת קשה להתרגל למצב החדש
שנוצר. כוונתי לחיים מתחת לפני הא-
דמה. נכון, שכעת התנאים פנטסטיים
בהשוואה לימים שלפני הפסקת האש.
עד כמה שלא סיפרו לנו על העבודה
שביצעו כאן אין הדבר דומה למראה
עינים ולא נותר אלא להתפעל ולאשר
שאכן, כל הכבוד לעם המסוגל לבצע
מבצע כזה.

אינני יכול לספר איפה אני נמצא.
רק — שקרוב מאוד לתעלה ושהמים
הכחולים הזורמים בה יכולים להוציא
אדם משלוותו. אתמול, ערב הפסקת
האש, עוד היה קיים מתח מסויים ואיש
לא ידע איך יתפתח הדבר. אצלנו,
בקו הקדמי היתה נטיה להאמין שלא
יקרה כלום, מפני שאצלם לא ראינו
שום תכונה מלחמתית.

ד"ש הם,

בתקווה להתראות בקרוב.

אין לכם מה לדאוג!

משגב-עם, 10.1.1972

לאמא, אבא וסמדר!

כעת מאוחר בלילה, בערך 1.30, ואנו
פה מצווים להוריד ילדים למקלטים
לאחר שנשמעו התפוצצויות חזקות
מאוד בסביבות המשק וקריית-שמונה.
כעת עדיין לא יודעים בדיוק מי ירה
ולאן, אבל עם בוקר נדע את התשובות.
איך שלא יהיה — המראה הזה של
משק המתעורר לחיים מתוך שינה
עמוקה תוך דקות, כשכל אחד רץ
למקומו ולתפקידו — המראה נתחדש
אצלי לאחר הרבה זמן. וזו העדות
הטובה ביותר שהגבול הלבנוני התחמם
לאחרונה בפתאומיות שיש לרסנה מהר
ככל האפשר.

לא אצליח לכתוב מכתב הגון בשעה
המאוחרת הזאת, ובכלל, כשמשהזרים
את הורדת הילדים למקלטים, חושבים
אך ורק על זה, ועמכם הסליחה ונקווה
לשוב, עם הזמן.

8.4.1972

לסמדר, שלום!

בזמן האחרון לא יצא לנו לדבר על
הווה ועתיד ואני מוצא לנחוק לכתוב
לך כעת.

מטרידה אותי האפשרות שתעברי
מבית-השיטה לגת.

רוצה אני להאמין שתראי את ה-
בעיה לא מפני שאת האחות הקטנה
במשפחה שחייבת להשאר ליד ההורים
מכיוון ששאר האחים אינם בבית כיום.
נראה לי שגם ההורים רוצים שתחיי
במקום שלך יהיה טוב ונוח, ולא תכבלי
עצמך בגללם. את חייבת לנסות יחד
עם עודד בבית-השיטה ולא להחליט
לעבור לגת בקלות. לפני שניסית
בבית שלך.

מנסיוני אני יכול לומר לך שקשה
מאוד להשאר לבד, ולך זה עלול לק-
רות במשק חדש ואז הבעיה חריפה פי
שניים. ואספר לך דבר שאת לא יודעת.
אני מתכוון לזה שעוד אצליח לחזור
הביתה, מפני שלדעתי אין יותר טוב
מבית בו הונכת וגדלת, וביחוד שמ-
דובר במשק כמו בבית-השיטה.

קשה לי לעזוב את משגב עם, משום
שתוך שלוש שנים מתקשרים למקום,
לאנשים, וכאן הכל מקבל מימד של
עזרה.

הרבה פעמים אני חורק שן ומתרגז
על המון דברים שאני נתקל בהם יום
יום, ותמיד אני מגיע למסקנה שאי-
אפשר לשנות בלי אנשים וזאת הבעיה.
היום נבחרתי באסיפה לסדרן עבודה
ובודאי יצא לי "להשתפשף" בבעיה
מכל צדדיה.

ולמרות הכל, אני מקווה לחזור הבי-
תה ואז גם אוכל לחזק אותך במקום.

לורית סרוקה למשעי, אוהב לרקוד,
לשיר — להיות בחברותא.

כוחו בעשייה, בעבודה. לא מרבה
בויכוחים. אותו נער כאשר הוא יוצא
לשנה שלישית במשגב-עם, אינו יכול
להשלים עם העובדה שהקטיף שם
יבוצע ע"י עבודה שכירה. הוא משגר
מכתב בהול הביתה ומבקש מבית-
הספר שיבואו לעזרה בקטיף כדי שלא
ייחטאו שם בעבודה שכירה.

כמה שמחנו כשהחליטו שלומית ו-
משה לבנות פה את ביתם.

כמה טוב היה להוריו. צעדי הת-
אקלמות ראשונים. והנה אותה קריאה
בהולה והוא מתיצב עם חבריו כמו
בימים עברו — מעטים כל כך מול
רבים, ולא חזר...

זיוה

„המצלמה תפשה בלורית בנפנופה,
קלטה זיוו של מצח נגה קמרונו
וכמו צותה לרשום לעד את פני הנער
טרם יעלמו בצהר שריונו..."

הוא לא רצה דברי הספד — כל
הפצו היה לשוב הביתה למועד.

אוהב את משפחתו, קשוב לה. שתול
עמוק בבית השטה ובנופה ובונה בה
את משפחתו.

עוד בהיותו ילד קטן, היו עיניו
השחורות בורקות מתוך סקרנות —
כאשר היינו מטיילים ברפת או במו-
סך, או בכל פנה אחרת בבית-השטה.
תמיד הוא מגדל משהו — פרפרים
או צבים או חגבים למיניהם.

אוהב טבע. מנסה לגלות צפונותיו.
הילד הקטן מוסיף גובה והנה הוא
עלם חמודות: מקפיד על הופעה, הב-

יחיאל שונרי

בן רחל ואיזי

נולד בבית-השיטה
ח' בניסן תש"ח, 17 באפריל 1948

נפל בקרב בסיני
כ' בתשרי תשל"ד, 16 באוקטובר 1973

סיפור לידתו של יחיאל בני, וכן השם שניתן לו, יש בהם משום סמל למאבק של דורנו להקמת מדינת ישראל.

יחיאל נולד באפריל 1948, שלושה שבועות לפני הקמת המדינה, ושבעה שבועות לפני כיבושן של טבריה וחיפה, ולפני שחרור הכביש המוליך מאתנו לבית-החולים בעפולה. בזרעין — כיום משק יזרעאל — ישבו פורעים ערבים, אשר צלפו ללא הרף על כל מכונית שעברה בכביש. אפשר היה לנסוע רק במכונית משוריינת בפני כדורים, ומכוניות כאלה נמצאו רק בידי המשטרה, שמשכנה היה במקום שכיום הוא כלא-שטה. בליל שבת החלו סימני לידה. פנינו למשטרה, כדי לקבל משוריין שיעביר אותי לבית-החולים. התשובה היתה, כי רק למחרת, בשעה 8 בבוקר יצא המשורין לדרך. אז הוחלט להכין הכל בבית, כדי לקבל כאן את התינוק. ואמנם, יחיאל נולד בחדר-החולים, בשעת בוקר, שעתיים לפני שהמשוריין אמור היה לצאת לדרך. קראנו לו יחיאל, על-שם אחי הצעיר, אשר נפל בגשר-הזיו בליל-פיצוץ-הגשרים, והוא בן שמונה-עשרה שנים.

יחיאל בני — נולד במלחמה, ובמלחמה בא עליו המוות, כשהוא נותן נפשו על המדינה, שגילה כגילו.

אמא

★

בבית-הספר למד יחיאל בקבוצת "הדס". בכיתה קראו לו "יחיאל-פרץ", ואמנם היה משהו סוער ומתפרץ באופיו, בקולו. תמיד מעורב בחיי החברה. בעל דיעה ובעל מעשה. עם גיוסו לצה"ל התנדב — מובן — לצנחנים. עם תום שרותו הצבאי הגיע, במסגרת "שנה שלישית", לקיבוץ הצעיר והמתהווה — עין זיוון. גם זה מובן. שם היה מרכז-המטע

מיומו הראשון, וכל שתיל של תפוחים היה מכר אישי שלו. במשך שנה היה רכזיהמשק. בשעות ביקוריו בבית היינו מלווים את התפתחות משק עין-זיוון עם סיפוריו והתלבטותיו של יחיאל.

לפני כשנה ביקש שנת-חופש, כי רצה לצאת לטייל בחו"ל. הבקשה אושרה, והוא יצא לעבוד בסיני. בסוף אותה תקופה אמר: "כל בן-משק צריך להיות קצת בחוץ, כדי לראות ולהבין כמה שונים וטובים הם החיים בקיבוץ".

בכסף שחסך אירגן טיול לאירופה. הוא נהנה מכל יום בטיול. ראה, הרגיש, צילם, וסיכם את רשמיו במכתבים נלהבים למשפחה.

הוא תכנן את הטיול כך, שבסיומו יחזור לעין-זיוון למועד שיוחל להקים שם בית-אריזה אזורי. כ"וותיק" בעניני מטעים, נקבע יחיאל להיות האחראי על הקמת מבנה זה.

המלחמה תפסה אותו באנגליה. כאשר הבין משדורי הרדיו, שהפעם זאת אמנם מלחמה, רץ לשדה-התעופה. חיכה שם שעות, ובמטוס הראשון שיצא אל הארץ הגיע ללוד. הספיק לתפוס את היחידה שלו בבסיס, ותוך דקות הפך להיות חייל בצבא ישראל.

יחיאל נולד בבית-השיטה. אנו מייחלים ליום, שאל אדמתה יחזור.

מתוך מכתבים

ליל שבת, 14.9.73

לכולם,

אני יושב כרגע באכסניה במילנו, ולפני מונח עיתון בו כתוב שהורדנו לסורים 13 מטוסים. זה הרבה, אך אני איני יכול להשתחרר מהמחשבה מה עם החברה בעין-זיוון. אני בטוח שישבו במקלטים, אבל זה קצת משונה לי שבבית מלחמה ואני כאן רחוק-רחוק.

יש כאן עוד ארבעה ישראלים שיצאו לראות את מילנו, ואני מחכה להם. הרי לא נעים לבלות את יום הששי לבד. וביום כזה חושבים, כמובן, על ליל השבת בבית.

הבטחתי לכם מכתב מפורט המשמש גם לי מעין יומן. את המכתב הקודם גמרתי בכניסה לפירנצה. זו עיר יפה מאד, הבנויה בסגנון הבניה האיטלקי הישן. בכלל כל בית כאן הוא בחזקת יצירת אמנות שלמה, שלא לדבר על יצירות האמנות האמיתיות שאיטליה משופעת מהן בכל פינה. ופירנצה בפרט.

ראיתי את פסלו של מיכאל אנג'לו — דוד. אין מה לדבר, זהו הפסל היפה ביותר שראיתי עד כה. עצמה אדירה המגמדת את יתר היצירות האחרות. לאחר זאת הלכנו למוזיאון אופיצי. השפע במוזיאון הזה הוא עצום, וכל נסיון לראות הכל רק מפריע להנאה האמיתית. לבסוף אתה יוצא ממש תשוש. בשביל כל חדר שם, ואיני יודע מה מספר החדרים, כדאי לבוא עד פירנצה.

— — — המכונית משמשת לי גם

כבית. הלילה, למשל, אם כי אני נמצא עכשיו באכסניה — אישן במכונית. וזה חסכון של דולר לפחות.

החיים כאן יקרים מאשר בארץ וזה מתבטא בכל דבר. מהדלק עד למוצרי מזון. רק כאן רואים כמה חשובה ה"סובסידיה בארץ. אבל המשכורות כאן גבוהות מאשר בארץ — כך שהדבר מתאזן.

שלכם

יחיאל

במטוס-ג'מבו 7.10.73

לכולם שבבית,

אתמול בצהרים שמעתי על המלחמה שלנו ומאז אני כמשוגע. אתמול נסעתי לשדה ולא היו טיסות. היום ישבתי כל היום בשדה, עד שהצלחתי להמריא. אני גוסע ישר לרמלה לחטיבה. ולא יודע מה לקוות. מצד אחד אני מקווה שזה כבר נגמר, ומצד שני לא אסלח לעצמי לעולם על שנתפסתי בלונדון בצורה שכזאת.

מה שברור, שכרגע אני דואג מאד. פשוט איני יודע כלום וזה הכי גרוע. והדאגה העיקרית היא כמובן — עין-זיוון.

אם אגיע ללוד ואשמע ששם המל-המה נמשכת — אסע ישר לשם. זו הרגשה גוראה לדעת שאתה בלונדון, והבית מופגז בצורה כזאת. והיה גם רגע שחששתי מיותר מזה.

את המכונית שלי השארתי בלונדון לחבר שעובד בשגרירות. בתקווה ש"יצליח למכור אותה.

זה הכל להפעם,

שלכם יחיאל

על יחיאל כי איננו

יש הרגשה, שיחיאל לא הספיק, שהחמיץ הרבה, שטרם הגיע לכלל השלמה עם עצמו ועם הסובב אותו. הוא חי אתנו מספר שנים, ועם זאת לא הכרנו אותו לגמרי, עד כדי מיצוי אישיותו, וכנראה שהוא עצמו לא הגיע לכך, כיוון שטרם סיים את חיפושיו.

המלחמה תפסה אותו בחו"ל, ב-טיול שאותו תכנן זמן רב. יש מן השמחה בכך, שלפחות חלק מהטיול נתבצע, להנאתו הרבה.

הוא היה מיוחד מהשאר בכך, שכי-אשר חשב שהוא צודק — לא ווי-תר. התווכח, השתדל לשכנע. לא הריס-ידיים. לא נכנע.

כשהוטל עליו תפקיד, השתדל ל-בצעו היטב, גם כשה היה קשה מאוד. כי קשה למלא תפקיד בקי-בוץ קטן, שבו הביקורת היא חרי-פה ויומיומית, והתשבחות על הצל-חות אינן חלק מן ההווי.

אנחנו בעין-זיוון איבדנו שני חב-רים, ששימשו לנו מצפן. יחיאל היה אחד מהם. חסרונם מורגש, כי הווי-כוחים העקרוניים, המהותיים, נעל-מו מהאופק החברתי שלנו. זה מקל על החיים, אבל עושה אותם רדודים יותר.

חברים בעין-זיוון

ליחידתו, אך את סמכותי הפיקודית לא ניצלתי, ולא „גרשתי“ אותו. לא יכולתי. חשבתי על בית-השיטה. אמנם לא העליתי בדעתי אפשרות כזו שבאה עלינו, אך גם עתה אני משוכנע, כי לא היו עומדים לי כוחותי לשלח מיחיי דתי מסיבה זו לוחמים מעולים, חברים, ואפילו אח.

היום תיכננתי להיות באזכרה בבארי, ולא יכולתי להגיע. עדיין לא גמרנו את המלאכה ואני רתוק למי קומי. ברור לי עד כמה חשוב שאפגש עם כל משפחה ומשפחה. אני רואה בכך תפקיד חשוב ממדרגה ראשונה ואשתדל — בעזרת כל חברי ליחידה — לעשות ככל שניתן בענין זה.

קיבלתי מכתבים מרחלה והילדים. אני המום עד עכשיו מהפגישה איתם לפני שבועיים. כליכך התבגרו, דגלו, ונעשו בני-אדם מבינים ענין. חודש זה חולל בכולנו, מגדול ועד קטן, מהפכה צימית וטלטל טלטלה עזה את מושגינו ועולמנו כולו.

אני יודע כי לכם, בעורף, קשה הרבה יותר מאשר לנו. ולמרות זאת, הווקכם ועמידתכם, הם שנותנים לנו את הכוח להמשיך ולמלא את המוטל עלינו.

היו חזקים ובריאים

שלכם

נתן

איי-שם במרומי אפריקה, 8.11.73

שלום הורים ואחיות!

המאורעות באים במהירות אחד על השני, מבלי שיש זמן לרגע להביט לאחור, לסכם, להסיק, להזכר, להביט.

הפעם באמת נלחמנו לקיומנו, פשוטו כמשמעו. והמחיר יקר לאין-ערוך משניתן היה לצפות מראש. הכל היה הטוף גורא. לא הספקתי כמעט לדבר עם יחיאל מאז חזר מאירופה. תפש אותי בעיצומן של ההכנות, ומאז הייתי כל הזמן טרוד, ועתה אני מצטער נורא על שלא הספקתי לפחות לראות אותו יותר, לשמוע סיפורים וחוויות שעבר בחו"ל.

לרגע לא העליתי על דעתי להציע לו שלא יכנס אתנו לקו האש. הן איך אפשר? כל סולם הערכים הבטחוני שלנו, יסודותיו בהתנדבות, בפריצה קדימה, ברצון לתת כתף במקום הקשה ביותר, והוא לעתים גם המסוכן ביותר. ויחיאל היה מעוגן היטב בערכים אלה, וכמוהו בחורים נוספים שהתנדבו והתפרצו לקרב. איש לא יכול היה לעמוד בפני בקשותיהם של הוזרי חו"ל, או כאלה שבאו מיחידות עורפיות, וביקשו והתחננו שאקה. ביניהם היה גם דני פלד. זוכרני, איך הפצרתי בו לחזור

הנה נצב,

שמש לפניו,

צלו מאחור

וקבר —

ועוד השמש ברם —

אבד הצל, צלו

הצל!

עוד השמש ברם!

איפה הצל, צלו שלו?

הצל!

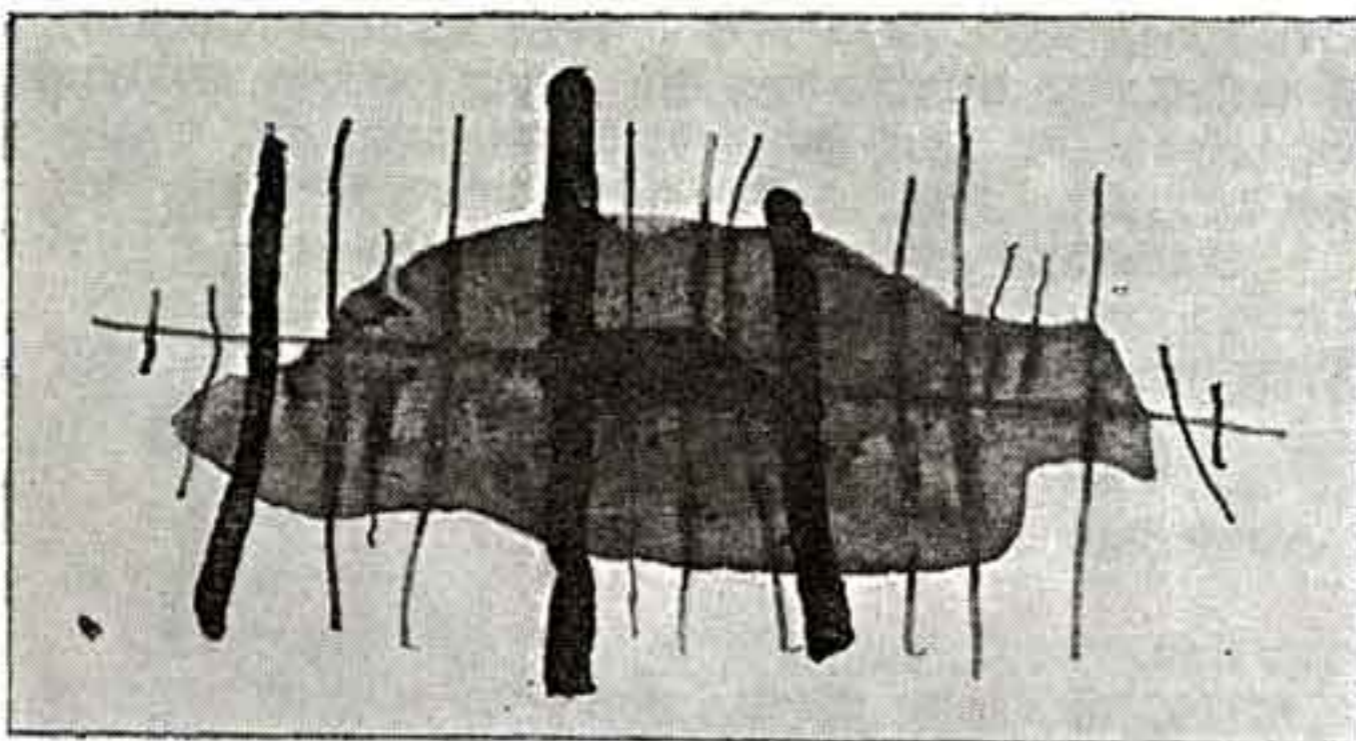
תקוה

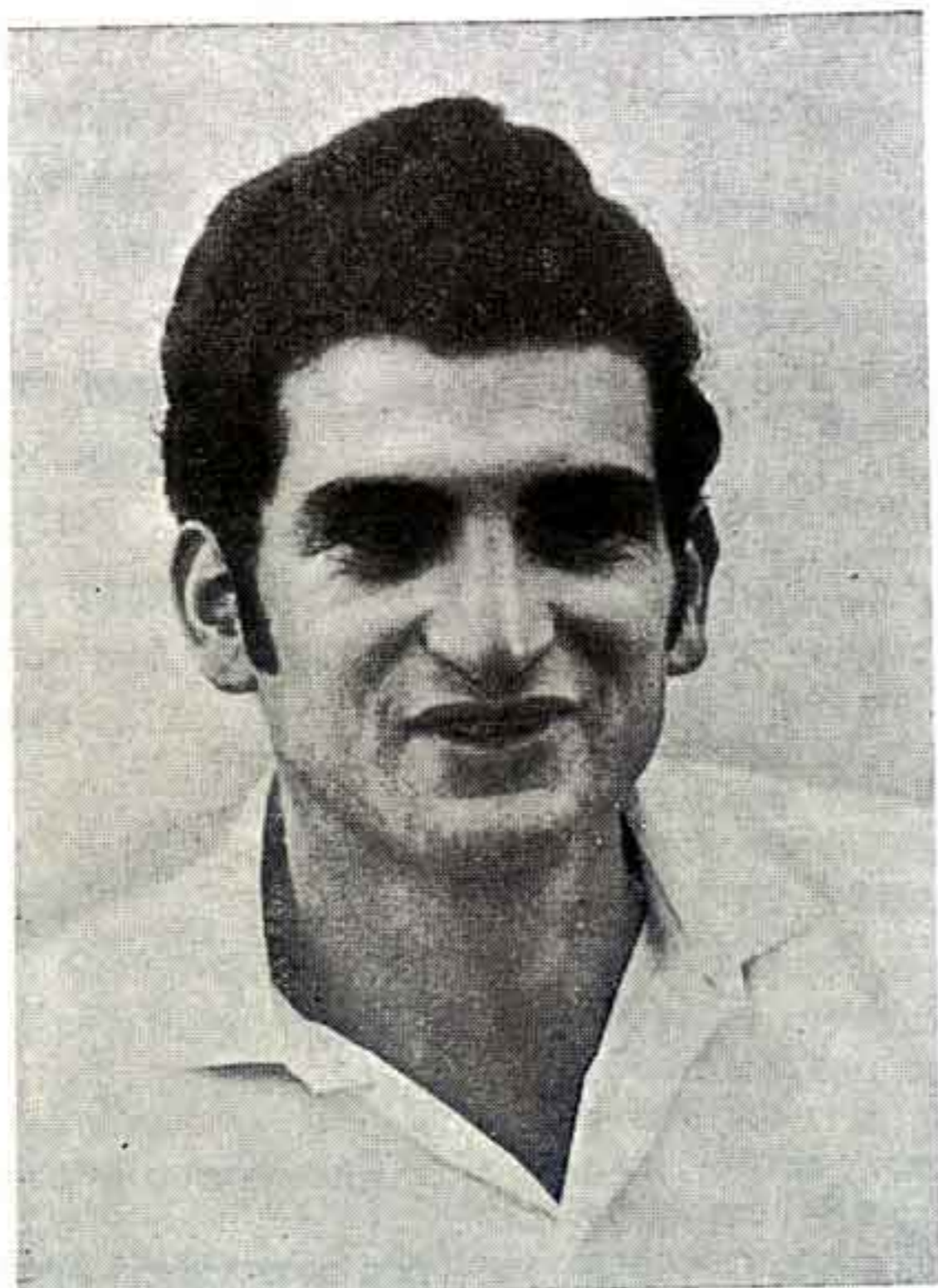
מתוך דברים בערב התכנסות

...הפעם הרגשנו היטב כיצד יכור לה להיות סכנה לעצם קיומנו, ומה המחיר שיש לשלם עבור הוכחה כלפי העולם כי אנחנו לא פתחנו במלחמה הזו, ואולי גם כלפי חלק מן האנשים במדינה. אני מקווה שלמדנו אחת ולתמיד את הלקח הגדול הזה, שתמיד עלינו להיות ראשונים, בטרם נאפשר לאויב לסכן את קיומנו. התנפצו כל האש-ליות של 1956 ו-1967.

לא סיימנו את המלחמה, אבל אנחנו יכולים להתנחם, במידה ש- הדבר אפשרי בגבורה העילאית, הבלתי רגילה שהתגלתה בקרבות הקשים. היו שם גילויים שאיש לא היה מאמין שהם יכולים לקרות. כל זה נשמע כאגדות. מעשי גבורה, הקרבה, גילויים נדירים של פינוי פצועים תחת אש, זהו הנשק הסודי של צה"ל. כל חייל יודע שלא יש- אירו אותו בשדה הקרב אף רגע מיותר אחד. היו רק מקרים נדירים שאנשים נשברו. כך עד שנגמרו קרבות הבלימה, אך בדרך כלל היו גלויי גבורה עילאית ומורל גבוה.

מיכאל ירבעם, ליל-שבת, 19.10.73

יוחי גלעד

בן צפורה ובנימין

נולד בבית השטה
כ"ג בטבת תש"ז, 15 בינואר 1947

נפל בקרב בסיני
כ' בתשרי תשל"ד, 16 באוקטובר 1973

פ ר ש ת ה ק ר ב

יוחי גויס, יחד עם כל אנשי השריון, בשעות הראשונות של המלחמה. באותה שבת של יום-הכיפורים עסק עם בני בית-הספר בהקמת הסוכה של חברת-הילדים. בשעות האחרונות בבית דאג להעביר ולמסור את כל הקשור בגידול המילונים-לזרעים בפלחה, עד שבאו לקחתו לבסיס בדרום.

לאחר הצטיידות, יצא עם גדודו, כשהם נעים לעבר התעלה. את השבוע הראשון למלחמה עשה יוחי עם יחידתו בקרבות הבלימה הקשים. בגיזרה המרכזית של התעלה, מול איסמעיליה. באחד הקרבות האלה נפגעו שלושת המ"פים של הגדוד. יוחי הועבר לפקד על אחת הפלוגות. בליל הצליחה, יום שני 15 לאוקטובר, ליווה יוחי עם פלוגת הטנקים שלו את גדוד הצנחנים שאמור היה לעבור ראשון לצד המערבי של התעלה.

הדרך עד מקום הצית התעלה, מצפון לאגם המר הגדול, עברה כמעט ללא התקלויות. בהגיע הכוח למקום החציה, פנה גדוד הצנחנים מערבה לעבר התעלה, ויוחי המשיך עם פלוגת הטנקים שלו צפונה. הוא קיבל הוראה לטהר ציר נוסף בו אמורים היו לעבור כוחות שלנו. אחר כמה מאות מטרים הגיעה הפלוגה לצומת דרכים, ושם עלתה על מארב מצרי של טנקים ובזוקות, שישב מחופר במרחק של מטרים ספורים מהצומת.

בתופת האש שניתכה נפגע מיד הטנק של יוחי, בשלוש פגיעות ישירות. באותן שניות שמעו אותו מדווח בקשר „נפגעת". הטנק החל להחלץ אחורה, אך מיד נפגע בשתי פגיעות נוספות והחל מתפוצץ. מכל צוות הטנק נחלץ אחד.

לאחר כמה שבועות, כשהכל נודע והתברר, יצאנו למקום, למדבר החולות, בו עשה יוחי את דרכו האחרונה.

בצומת עומד טנק. שחור, צריח מהופך. אל מול שוחות מצריות הפורות וטנקים בצבע חול. עוצמת פלדה שלא עמדה באש... מסביב יותר משתי עשרות שלדי טנקים שלנו — שרופים, מפוחמים ופזורים. עדות אילמת ואיומה לכל אשר התרחש כאן: עדות לפריצה מערבה, שנקנתה במחיר כה יקר; עדות לנסיגות המרים לטהור הציר ב„חוה-הסינית" אליו יצא יוחי עם פלוגתו; עדות לקרב ליל ה-15 באוקטובר, בהם איבד הבית הזה שלושה מבניו.

30.9.67

שנה טובה לכל המשפחה.

— — — התחלנו באימונים מאומצים. אנו לחוצים מאוד בזמן, והעייפות מתחילה לדגדגני בראש שערותי, אך יחד עם זאת מתחיל להופיע הסיפוק מן האימונים, ומן ההרגשה כי הנך שולט על כוח ועוצמה אדירים. — — —

נוסף לזאת, הכלי שלי הפך לי כמעט לבית. רוב שעות היום מצויים אנו בתוכו או עמו. ישיבת מנוחה ושיחת רעים — עליו; הבילות מן הבית — בתוכו; עיתונים — בקרבו. בעוד הודש וחצי נהיה אני והכלי לגוף ולנשמה אחת, שווים בסיכון וסיכויי, ונידונים כאחד לאותו דין.

קשה להשלים עם „הרעיון הזדוני“ כי בראש־השנה הזה לא אשב עמכם, מסב לשולחן אחד, בהדר־האוכל שלנו.

שנה טובה לכם, לדקל, לשובך, לשבילי המשק, לשדותיו הנפלאים ולכל העמק הנחמד שלנו.

יוחי, המתגעגע והמשתגע

14.10.67

מכתב זה, אני כותבו במוצאי יום הכיפורים. — — — רוב החבר'ה כאן צמים, ומתיחסים ביראה ובקדושה הרבה יותר גדולה משחשבתי כי מצויה אצל הציבור החילוני בארץ. אני לא צמתי וגם כל דבר אחר לא עשיתי. כל היום הייתי כנוס תחת כנפי הכילה וקראתי, תחילה את כל ה„למרחב“ של יום שישי ואחר סיימתי את „הברדלס“ של למפדוזה.

פה ושם גם הרהרתי במה שעושים ביום זה אצלנו, בבית־השיטה, במה שעושים הדתיים במועד זה ובתרומתם של שאר החילוניים בארץ ליום־הכיפור. הרהרתי לא מעט ועדיין לא הבהרתי לעצמי מה הוא אומר לי. מנגינת „כל נדרי“ הנפלאה היא היחידה המאומצת ללבי, ובכל עת שהנני מזמזמה אני מרגיש את האמונה בעורקי. אבל היא היחידה.

לקראת תום יום־כיפור שמעתי פתע מבית־הכנסת כאן את שירת „אבינו מלכנו“ בוקעת מפי המתפללים, בנוסח כמו שלנו. רעד עבר בי. היתה שעת דמדומים (השעה זריחה שלי בצבא). עליתי על גבעה נישאה ומשקיפה סביב־סביב, קילומטרים רבים. התישבתי והתחלתי לשיר את כל השירים המשפחתיים שלנו. השמש שקעה והאפלה באה בהרים העוטרם את המישור. שרתי ושרתי. הכל תמונת ערב־השבת במשפחתנו עמדה לנגדי כל העת, וקולי הלך וגבר בחשיכה המשתלטת. הא, מי האמין פעם כי ההרים האלו והמישור הזה יאזינו לשירה יהודית הומיה זו.

אבל, מלבד זאת, שום דבר מיוחד.

מן הרדיו שמענו כי בארץ התחוללו סופות רעמים וגשמים עזים. מנת עיננו, שערותינו, פינו, אוזנינו וכל רמ"ח אברינו — היו לא יותר מאיזה סופות רוח ואבק מרגיזות.

להתראות בסוכות...

יוחי

27

3.6.67

שלום משפוחה,

חי אלוהים, עוד מכתב כזה שהגיעני ביום רביעי, ואוכל להשאר כאן עוד הרבה הרבה זמן ולהחזיק מעמד. הוא מקל ומשיב את הנפש, מרגיע ומעודד, מספר ספורים ומביא שירים, בקיצור — מי יתן וכה תרבו!

כל זה טוב ויפה עד רגע מסוים. עד שבאה לה מין שעה כזאת של בין ערביים, ביום שישי, שהיא נטולת חום ונבובים, רוח ואבק, השמש שוקעת־לא־שוקעת, ובאור עומד רגע של צלילות. הו, אז, פורצים בשצף־און הגעגועים הביתה. פתע, נזכר אתה, ב„ערמה“ של אמא, ב„קפה“ של אבא, במקצרת הדשא המטרטרת של שמריה, בקונצרטים של זיגי, בשאון הטריקטורים אי־שם בשדות וברוח הקלילה והרעננה של העמק הזה. כל אלו המיוחדים אך לשעה זו, מושכים ומושכים אותך הביתה, ואז מוכן אתה לזנוח הכל ולו רק „לקפוץ“ לשעה הביתה. לזנוח, אפילו את הרצון הכמוס לטייל ו„לקרוע“ את מרחבי סיני... כן, כן, כל הסימנים הללו, שהם תמצית הגעגועים, כוחם עולה שבעים ושבעה מונים על קסמיו של חצי־אי זה.

יוחי

6.6.67

לכל המשפחה שלום,

לאחר יומיים קרבות (אף כי איני משתתף במ ישירות), יש זמן־מה לכתוב הביתה ולומר כי אני בריא ושלם בכל רמ"ח אברי.

הורים יקרים, המלחמה היא דבר איום ומזועזע. מראה השרופים, הרטושים, הצלויים; ריח הסרחון של גופות האדם; ועל הכל — גויות, גויות, גויות. לא נותן לי מנוח, ולא מניח לחשוב על שום דבר אחר. כבר יומים לא אכלתי דבר מה רציני ולא ישנתי כלל.

איני יכול לכתוב משהו ממש. האוירה הזוועתית אינה מניחה, ועל־אף־הכל אני נשאר יוחי, בכל המובנים.

היו שלום

יוחי

ג.ב. השלום לכל בני בית־השטה?

בהיותו בצבא רשם יוחי מעברו השני של תג היחידה את השורות הבאות:

בית השטה

של גבעות ושל שדות,

של שניצל ושל שטרודל,

של אמא ושל אבא...

האדם הוא תבנית נוף מולדתו.

אם לא תאמינו לא תאמנו.

מס' אישי : 2012755

26.8.72

עתה, בלילה הראשון שפעיות עפרי לא מצודדות את לבי, חש אני בשינוי העצום שחל בי מזה שלושה שבועות. מתמיד ליווני הספקות בדבר אבהותי הקריבה. תינוקות משל אחרים היו לי מעולם זרים ומזרים. כולם כאחד, כעין מסה אחת חסרת צביון וצבע אישי חי ואנושי. לא היה בם לי משהו מעורר, יוצר קשר, תגובה. וכך, ככל שקרבו ימיך ללדת, גברו חששותי מן הפגיי-שה העתידה עם תינוקי שלי.

והנה — היתואר ? — להד"ם !

ואין לי הסבר לכך, וכנראה שהדבר הוא אחד מפלאי הטבע. שאם לא כן היש פשר לעובדה שאני — שמאז עמדתי על דעתי לא רגשוני בכיות תינוקות יותר מאשר געיית פרות — חש בתחושה פיסית ברוכה, איך לבי נצמת, וכאילו מחשב להקרע למשמע בכיה של עפרי, וכבר הבכי התינוקי אינו עוד יללה מזורה ומאדשת והוא כל-כך מובן ואנושי, וכאילו ממך, מגופך, עולים הקולות. וכך הכל :

לא עוד יצור שמנמן, יבבני, טרדני חסר הבעה וגועם. כי יש תואם ויש הן בכל איבר ובכל פירכוס, ואפילו בעיניים הפקוחות, וטרם רואות בעולמנו זה, יש כבר מבע.

יוחי

וינוח בשלום על משכבו

אל מלא רחמים, שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה, תחת כנפי השכינה. במעלות קדושים וטהורים, כזהר הרקיע מזהירים.

— בעל הרחמים, יסתירוהו בסתר כנפיו לעולמים. ויצרו בצרור החיים את נשמתו, ה' הוא נחלתו, וינוח בשלום על משכבו.

תפילתי האחרונה נתקבלה — יוחי יחזור אל אדמת בית-השיטה. בכל הימים הנוראים ההם כאשר עמד הספק, ירדתי לראשונה לכוונת המילים של התפילה „אל מלא רחמים“.

בימים רעים חוברה התפילה, בימי מסעי-הצלב, לזכר אלה שמסרו נפשם על קידוש השם ולא באו אל קבר ישראל.

תמיד אהב בנימין את התפילה הזו. ואחר מות אביו כתב :

„אל מלא רחמים, במעלות קדושים, כזהר הרקיע מזהירים. שוב העברית !

אל מלא רחמים' הדתי במנגינתו ובעבריותו, שקול כנגד כל אמירה שהיא !

המנגינה והעברית, ועתה גם התוכן והכוונה — „המצא מנוחה נכונה“... „וינוח בשלום על משכבו“.

אמא

מוצאיי-שבת, 2.3.68

שיחה ביני לבין יוחי

אני : מה יש ? רובץ עליך משהו ?

הוא : זה משהו עמוק מאוד...

שתיקה, כיסוס עור האצבעות.

אני : אתה חופשי לדבר, אתה חופשי לגנוז.

הוא : אני שסוי...

אני : „שסוי“ או „שסוע“ ?

הוא : כן, זה שסוע.

אני : בין מה למה ? אינך חייב לומר.

הוא : בין הטנק לבין נץ-החלב...

8.3.68

שלום לך — —

— — — כן, היה זה שבוע דחוס ולחץ, אשר בעיצומו עומדים אנו עתה, להכנת מסדר הסיום. משעות הבוקר המוקדמות עובדים ו„עומלים“ על הכלים שלנו כדי שיהיו מוכנים לקורס הבא, ובעיקר כדי ש... יבריקו ל„טרסק“. הן, כמה אני שונא את המסדרים הללו. — — — שיא השט-חיות שבתרגילי-סדר, שבהליכה בשלשות, קולות ורעמים מפי החצוצרות, ציחצוח ומירוק, עמידות דום ממושכות ל„כבוד משהו“ ו... נאומי (אולי נכון יותר נהומי — —) רבב מרגיזים.

איפה „קול הדממה הדקה“ וכוחה העצום ? איפה השקט שבאמת ; האמת שבביטוי והביטוי שיאה ונאה מן הלב ?

— — —

זו התחושה האוכלת אותי, הקורעת את נפשי לשניים ומשלחת אותה הנה ושוב, לחפש את המוצא שאיננו. זו התחושה הנוראה — לא למילים היא, לא למשפטים כתובים ולא לדפי מכתב. אצורה עמי ונצורה מאחורי סורגי הלב. כן, לפעמים הלב הוא כלא. כלא המחשבות והרגשות שלנו. אולי איני צריך להטרידך מעולמך השלם אל סובכיי נפשי המשוסעת. וטוב שאשתוק.

הרבה יותר טוב היה להשיח בפריחה העזה שפרצה כאן בגאיות, במישורים הנרחבים ובין הגבעות העגלגלות. האין העירית, הרוותם, נץ-החלב וכל שאר חבריהם חשובים ויק-רים מכל מה שפה לי ?

יוחי

20.10.68

— — —

טוב בבית, וטובה גבינה עם שמן וזיתים במקרר, וטוב בים השטרודלים הטריים בקופסא בארון הקיר.

ויפה העמק במרחבי החום הגדולים המחכים לגשם רא-שון וזריעה ונביטה.

וצלול האויר ומלא ריחות אדמה לאחר טיפטופי הגשם האחרון.

ובצלילות השקופה הזאת נראה הכל טבעי יותר, טהור ואמיתי מתמיד. האמנם ?

יוחי

נמרוד שרון

בן דינה ועדי

נולד בבית השיטה
י"א בשבט תרצ"ט, 31 בינואר 1939

נפל בקרב ממערב לתעלה
כ"ה בתשרי תשל"ד, 21 באוקטובר 1973

נמרוד נולד בבית השיטה להוריו דינה ועדי. גדל והתחנך בקבוצת „נמלה“. מסגרת בית-הספר לא היתה אהובה עליו והוא, שמילדות ניכרה בו נטייתו לטכניקה ומכונות, היה מרבה לבלות את זמנו במוסך ובמסגריה. בחיפושים אחר מסגרת לימודים עבורו נשלח ללמוד ב„אורט“ בעיר-חרוד ולאחר שבית-ספר זה נסגר למד שנה אחת ב„אורט“ בנתניה. בשנה זו חי באופן עצמאי, בישל ודאג לעצמו. בתום השנה חזר הביתה לאחר שהריחוק מהבית הקשה עליו.

בצבא שירת בסיירת הצנחנים. היתה זו חבורה מלוכדת ומגובשת אשר הקשרים האישיים בין חבריה נשארו חזקים עד היום. במסגרת זו המשיך גם במילואים ובין חברים אלה היה גם בימיו האחרונים.

עם שובו הביתה לאחר הצבא יצא ל„שנה שלישית“ לנוה-אור, שם פגש בשלומית, בת נען, והם נישאו ביוני 1962 והקימו את משפחתם בבית השיטה. כאן גם נולדו ארבעת ילדיהם: עומר, הילה, יואב ואסף. במשק נכנס לעבודה בכותנה. מתוך ראיית בעיות נדחף ודחף לפתח ולשכלל שיטות וכלים בקטיף הכותנה.

מתוך הענף בנה ופיתח את ענף „קטפות חוץ“. ביוזמה, מעוף ותנופה יזם, הפעיל וביצע מפעל של רכישת כלים חקלאיים מחו"ל והבאתם לארץ, וכן שיווק כלים שיצאו מחשימוש בארץ לארצות מתפתחות.

בנסיעותיו הרבות לארצות שונות בחו"ל קשר קשרים אישיים עמוקים עם אנשים משכבות שונות, ורכש אימון רב אליו והערכה רבה. פיתח ועודד את הייצוא ב„חרושת מתכת“ ובשנה האחרונה ריכז את המפעל.

באמצע דרכו, כשהכל פתוח לפניו וקורא לו ליוזמה, תנופה ויצירה, נפל במלחמת יום-הכיפורים.

המלחמה האכזרית השיגה גם את נמרוד

בין החברה, היה נמרוד נושא המזל, וסימל את החיים אשר הכדור או הרסיס לא ישיגום לעולם. כשחיוך נסוך על פניו, בכל מצב, היה הוא מעלה את המורל ומסביר בלשון פשוטה כי זו מלחמה אמיתית, והיא תתבע את מחירה, עלינו לקבל מציאות זו ולא להרתע מללכת קדימה. כשעבר צה"ל למתקפה הגדולה, מערבה, לעבר תעלת סואץ ומערבית לה, מצאנו עצמנו במסגרת החטיבה המשורינת אשר הבקיעה את מערכי המצרים שממזרח לתעלה, ופלסה מעבר לכוחות אשר צלחו את התעלה והקימו מעברה השני את ראש הגשר. לילה זה, שבין ה-15—16 יחרת עמוק בזכרוננו של כל מי שלקח חלק פעיל בלחימה בגזרה זו. נמרוד, כנהגו של הכלי המוביל, פילס לעצמו נתיב בתוך האש, כששום סימני רתיעה לא ניכרו בו ובהתנהגותו. אני זוכר כקוריוז איך צעקתי עליו בשעת היציאה, שלא יסיר את קובע הפלדה שלו, והוא בבטחון רב מזלזל באמצעי מגן זה, לרמזד כי הוא מוגן בפני כל.

מאותו קרב מר, בו שיכלנו חברה טובים שלנו, יצא נמרוד עם חיוך על שפתיו, כשהוא מוסיף ואומר כי טרם נסתיים חלקנו, ואל לנו להנמיך ראשנו, על אף ההלם הראשוני בו היינו כולנו נתונים. הכלי בו נהג, היה כצעצוע בעיניו, ושום תקלה לא עמדה בדרכו. „תראה איך הוא מנגן על הכלי כאמן“, היו החברה נוהגים לאמר על נהיגתו, ותושייתו ליד ההגה.

לאחר פעילות נוספת, מעברה המערבי של התעלה, פגשנו ב„זלדה“ (נגמ"ש אמריקאי חדיש), אשר נפגעה במהלך הקרבות. נמרוד קיפץ לעברה, וכהרף עין הכשירה לנסיעה וללחימה, כאילו הכירה. הקרב האחרון שלנו, ערב הפסקת האש, נערך מדרום לאיסמעיליה, בתוך ה„חיץ החקלאי“, כשמטרתו ללחוץ את הצבא המצרי צפונה לכוון איסמעיליה, כשאנו מתקדמים במקביל לכוחותינו אשר פעלו ממזרח לתעלה, אף הם מדרום לצפון. השתלטנו על רמפה, הבנויה עפר, גבוהה, אשר המצרים התקינוה כעמדות לטנקים החולשות על התעלה ממערב.

לאחר לילה על הרמפה הזו, כשאנו מופגזים מדי פעם ע"י ארטילריה ונשק נ.ט. אחר, המשכנו להחזיק במקום, כשאנו מסייעים באש לכוחותינו שממזרח לתעלה, ומוטרדים ע"י ארטילריה מצרית מסיבית למדי. כל אותו לילה ובבוקר שאחריו, עסק נמרוד בפיוני נפגעי ההפגזות, כשהוא נע בין הפגזים במהירות רבה, וכל דאגתו נתונה אך ורק לקיצור הזמן שבין ההיפגעות ותחנת הטיפול בה נמצא הרופא היחידתי שלנו.

בשעות הצהריים של יום א' 21.10, בעודו שקוע בנמנום קל בתוך הנגמ"ש, לאחר שכל הלילה לא עצם עין, נפגע נמרוד למות מרסיס אשר חדר לנגמ"ש מבעד לקבוצת חיילים שעסקה בטיפול בנפגעים מאחורי הנגמ"ש. אותו נגמ"ש אהוב עליו, אותו טיפח והכשיר לקרב, ובו פעל במשך למעלה משבוע ימים, אותו כלי מלחמה דהר בדהרת אימים אל הרופא, בתקווה לעזור ולהציל את נהגו הפגוע. במכשיר הקשר שהיה בידי, התקשרתי לתחנת איסוף הנפגעים הגדודית, והתעניינתי בשלומם של נמרוד, ושל הפצועים האחרים. סגני שדיבר מתחנת האיסוף מסר לי דו"ח על מצב הנפגעים, וכשהגיע לנמרוד נשתתק לפתע. האצתי בו ושאלתי שוב והוא לא העז לומר לי, עד שנמצא אחר שתפס במכשיר ואמר בקול חנוק כי נמרוד איננו.

מכשירי הקשר נשתתקו, וכשדמעה חונקת בגרוני, לא יכלתי להמשיך דקות מספר במהלך השוטף של הארועים. קשה היה לראות חברים טובים שלנו, שאינם מתבישים להסתיר דמעתם עם הוא הידיעה על נמרוד.

נתן שונרי

„אני אלך ואביא לכם אוכל“. הלך והביא.

ראיתי בזה גילוי של אדם בעל-נפש וחוש אחריות. וככל שרבו השנים וק"י שרי עם נמרוד הלכו והעמיקו, נוכחתי כי אלה, אכן, טבועות היו בנפשו ומצאו את ביטויין בכל מערכת יחסים אנושית.

מתוך רשימה של יוס פלד

קבוצת ילדים באה בריצה בדרכם לגן הירק שהיה סמוך. הם נעצרו ו"שאלו: „מה קרה?" אמרתי: „הקומביין התקלקל ואנו מתקנים אותו. אבל, מי מוכן ללכת לחדר האוכל ולהביא לנו לחם וזיתים, כי לא הספקנו לאכול ואנו רעבים?"

כל הילדים המשיכו בריצה והסתלקו מהמקום. אבל נמרוד חזר פתאום ואמר:

פגישתי הראשונה עם נמרוד היתה כשהיה ילד בגן או בכיתה א'. בקיץ, בעונת הקציר, עבדנו בקומ"ב ביינים ישנים וגדולים. אחד הקומ"ב ביינים התקלקל. הבאנו אותו למוסך, שהיה במקום הנגריה של היום. הערב התקרב, ואנו — שני חברים — עדיין שוכבים מתחת לקומביין. רצינו להסי פיק לתקן אותו, כדי שיצא למחרת לעבודה.

את נמרוד הכרתי ב"ששת הימים". אז עוד לא הרגשתי את עצמי דוקטור. הייתי סטג'ר — בקושי חובש. בכל הגוף הגדול של היחידה לא זיהו עמי מי לשבת ולדבר כמה מלים יותר אישיות, אך היו כמה אנשים שקירבו אותי קצת. אחד מהם היה נמרוד. היה בא, תופש אותי בחיבוק בריוני, מרים את ידו הגדולה, והנה — הנה הוא מוריד עלי מכה, אך היה מוריד את היד לאט ואומר: "הי, דוקטור, מה שלומך?"

מאז ששת הימים התחזקה הידידות. בכל הזדמנות היה מצלצל אלי לבית החולים והיה משיג אותי בכל מחלקה בה הייתי נמצא. כרגיל, היה נמרוד בא אלי ואומר: "תשמע, יש קומויץ, יש מסיבה, יש ענינים. דוקטור, אתה בא". אמרתי לו פעם: "אתה יודע מה, כדי שאהיה בטוח שתמיד תזמינו אותי, דעו לכם: את המשקאות החריפים אני מביא. הן יש לי מתנות מכל החולים שלי, ואני איני שותה. יש לי בבית ארון מלא משקאות".

במלחמת ששת הימים צילם נמרוד, כמוני, צלומים רבים. היינו מתחלפים בסרטים. הפעם, כשהגיע ליחידה, שאלתי: "נמרוד, הבאת מצלמה?" והוא עונה: "איפה! עזוב, זה לא כמו תמיד". שאלתי: "מה לא כמו תמיד? נשבר? לא רוצה מזכרות?". והוא: "איזה מזכרות. המלחמה הזאת היא לא בשביל מזכרות".

בכלל, היה לי רושם שהוא שונה במלחמה הזאת. לא הייתי עם החברים בלחימה. תמיד הייתי יותר מאחור, בתחנת הנפגעים. והוא היה לא נמרוד של תמיד. זה לא היה קרב שאתה הולך, גומר אותו וחוזר. כאן זיהו דבר ממושך. היה מביא את הנפגעים ושואל: "דוקטור, אתה צריך משהו?" ושוב יוצא להביא פצועים נוספים, וכך בלי הפסקה.

רגע קשה, קשה גורא, היה כשהביאו אותו. עוד קודם הודיעו לי באלחוט שנמרוד נפגע קשה, וכשאני שומע מהחברה של נתן ש"נמרוד נפגע קשה", כבר ברור לי שהרבה לא אוכל לעשות. הכנתי את השטח, פתאום הגיעה הזלדה. ראיתי את ימו עולה למעלה וצועק גורא: "חברה, תעלו למעלה ותוציאו אותו!"

זה לקח שניות. אך הוא היה מת. ברור לי, שהוא מת במקום מפצע כזה. טוב, אני לא נשבר. ראיתי המון מקרים. פצועים, חולים, אזרחים, קרובים. אולי קצת התחסנתי מכל זה. אבל זה היה רגע שתפס אותי בגרון. לו הייתי לבדי, אולי הייתי אפילו פורץ בבכי. אבל אתה נמצא עם כולם, עם הפצועים, עם החיילים, עם החובשים — אז אתה חייב להחזיק את עצמך. רק אחר-כך הייתי יותר רגוע: כשסיפרו לי שהוא ישן בשעה שפגע בו הרסיס. תוך כדי שינה מת, והחיוך על פניו.

ד"ר הרם

המסוק. אז נמרוד אומר לי: "בוא נסע" נסענו בזלדה. האמת, שבמשך כל הש" לב הזה אני דאגתי לו מאד, כי הוא היה יותר מדי חופשי. כל אחד חשש, הטמין קצת את הראש, נכנס עמוק בזחל. והוא — חוזר עם נגלה של פצור עים, כל הזמן עם החיוך. אמרתי לו: נמרוד, תנוח קצת.

אומרים, שנוהגים ליפות חבר'ה אחי רי שמתים. אבל נמרוד — אני חושב שאם מספרים את האמת, זה היופי הכי גדול שנשאר. אין צורך ליפות או להלבין אותו. נשאר במלוא הדרו.

חגי

לים ריטונים, והלהץ היה קשה על האנשים, ניסה להרגיע אותנו: "זאת מלחמה. חבר'ה נהרגים ומתים, מה אפשר לעשות. זה לא חברת-ביטוח. זאת מלחמה. ואנו נעשה אותה, כמו שעושים אותה כולם".

מיכה בן-ארי

היו נהגים, שאחרי האש הזאת, המכה הזאת, קצת היססו להכנס שוב לזחל ולנסוע שוב לשם. אבל נמרוד המשיך והמשיך. ובערב, כשהיו שם חבר'ה מפלוגה אחרת, הוא עוד נכנס לחלץ פצועים. ובלילה צריך היה שני מתנדביים שיובילו כמה מהפצועים קשה אל

את נמרוד הכרתי רק במלחמה. הצ" טרפתי לגדוד הזה, ולא ידעתי למה אני הולך.

היו לי רגעים שמאד פחדתי, וכל הזמן חשבתי: איך נמרוד מחזיק את ההגה ונוהג בציר הזה! בציר "טרטור" נגמרה לי מחסנית. בקשתי: נמרוד, תן לי מחסנית. זה היה מצב, שכל אחד היה צריך לשמור על המחסנית שלו, על החיים שלו. נמרוד נתן לי מחסנית ואמר: קח.

כשיצאתי מהציר, יצאתי ברגל. זמי שבא לחלץ אותי היה נמרוד. הוא בא עם חיוך כזה, כאילו שהוא בא מעולם אחר.

ישבנו לילה אחד לפני התעלה המי תוקה. נמרוד תמיד התמצא בשטח, בכל מקום. איפה שהפילו אותו — נפל על הרגלים. כשהגענו לכפר עצמו, תפס נמרוד מיד קומקום ערבי והכין אש. — "סעודת שחיתות" — אמר. לא היה חשק לכלום. אבל הוא התמצא, חיפש במחסנים, מצא בשר. חיממנו את הב" שר. הכל — רעיונות שלו. הראש שלו עבד תמיד.

הכרתי את נמרוד רק במלחמה, אבל עכשיו אני מרגיש כאילו הכרתי אותו שנים. היתה לו נשמה של ילד. היה לו לב של זהב. אהבתי אותו. הוא היה בן-אדם, עם כל המעלות הטובות. יש לי בן בן שש. אני מקווה שהוא יהיה כמו נמרוד.

פנחס מוזר

לאט לאט למדתי לראות, שלא רק במכונות, אלא יש לו כשרון בכל הש" טחים. ואחד הדברים היפים ביותר שהיו — זה החיוך. החיוך זה לא רק בשפתים. זה בלב, ובכל מה שקשור לאוירה רגועה, נוחה. להגיד דברים בשקט, ולקבל דברים בשקט, ולבצע אותם, בלי להתיחס למה שנעשה בסיביבה.

בששת הימים היה נהג הגיפ שלנו. באהת הירידות שלנו מהגיפ, התחלנו להסתער ברמת הגולן. והוא מחייך ואומר: אתם תרוצו ואני אצלם אתכם. ובאמת, זה מה שהוא עשה: המשיך לחייך וצילם.

וכמו ששם עשה הכל בחיוך, כך גם על הזלדה ועל הזחל"ם. כשהיו מתחיי

דני פלד

נעדר לאחר קרב בסיני

— — — —
והאם השלישית בעיניה תועה —
לא היה לי יקר כמוהו...
איכה אבך לקראתו ואינני רואה
אינני יודעת איפה הוא.

אז הבכי רוחץ את עיניה שלה...
— ואולי עוד לא נח. ואולי
הוא מודד בנשיקות, כנזיר משולח,
את נתיב עולמך, אלוהי.

מתוך „האם השלישית“
לנתן אלתרמן.

— — — —
ואומרת אחת :
— ראיתיהו כעת.
אנשק בו כל אצבע קטנה וציפורן.
אניה מהלכת ביס השקט
ובני תלוי בראש התורן.

ואומרת שניה :
— בני גדול ושתקן
ואני פה כותונת של חג לו תופרת.
הוא הלך בשדות. הוא יגיע עד כאן.
הוא נושא בלבו כדור עופרת.

ואולי עוד לא נח ?
לבנו, למוד-הנסיונות, מתאמן בציפיה שלא באה על סיפוקה. מטלטל בין
רמז לשמועה, בין אי-ידיעה לאי-ידיעה. מחדד חושיו לקליטת הוודאות שבאי-
הוודאות.

נעדרים ?

בכמה נסיונות עוד יתנסו כל אלה, הרוצים בסך-הכל „למדוד בנשיקות את
נתיב עולמך, אלוהי“ ?

מלחמת יום הכיפורים היתה מלחמה איומה ואכזרית,
מרוכזת, אינטנסיבית וקטלנית. מלחמה שהעמידה בנסיון
את כל שבנינו בארץ הזאת.

וצה"ל עמד בה, ואנחנו פה.

מעצמת העל הסובייטית יישמה את תורת הלחימה
המאסיבית שלה, בצבאות מצרים וסוריה. „אינכם חייבים
להעצר בגבולות 67“.

וצה"ל בלם ויכול והדף והבקיע אל אדמת האויב בצפון
ובדרום.

מבצע „באדר“ קראו הערבים לתוכנית המלחמה שלהם,
זכר לחרב מוחמד הקנאית, שנשלפה לקראת כיבוש העולם
לאיסלם. והלוחמים שלנו לא נרתעו מללכת קדימה. אינך
אחר אינך לחצו. פיתחו חושים מדהימים של הסתגלות.
התרוממו לצפות, להתמצא, לכוון את הכוח.

מה היה הכוח? כאשר הנשק, הטכנולוגיה והתייחוס
נתקלו בהפתעות מכאיבות מצד האויב — הכוח היה במיצוי
עליון של החושים, של הזמן, של היכולת; בניחוש התהומי
של העלול לקרות, בגבורה היהודית בארץ הזאת.

רבים נפלו במערכה. בית-השיטה פוקדת הערב את מתיה
המופלאים. זו היתה מלחמת העצמאות השניה שלנו.

יש לעשות שלא נהיה עוד מופתעים, שנהיה מצויידיים
כראוי לעידן הזה הדוהר בטירופו, שנהיה במקום ובזמן.
לא נואשנו מבני ברית. הם באים עם הזמן ועם הכוח
המתמיד בעמידתו. כי יש עתיד לעמים הקטנים. אנחנו
מופת עמידה לעמים הקטנים. עזה עצמאותה של מדינת
ישראל. עם ישראל חיה יחיה. אנחנו פה.

מ.ש.